

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Adam Daniel Kraus

**Správa autorských práv při poskytování služeb
online streamingu hudebních děl ve světle
Směrnice 2014/26/EU a její implementace
v České republice a Dánsku**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph.D.

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 18. 12. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 168 735 znaků včetně mezer.

Adam Daniel Kraus
diplomant

V Praze dne 20.12.2018

Děkuji mnohokrát JUDr. Tomáši Dobřichovskému, Ph.D. za odborné vedení při vypracovávání mé diplomové práce. Dále děkuji svým přátelům, rodině a zejména své přítelkyni za cennou podporu a trpělivost v průběhu psaní této práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Autorské dílo a jeho ochrana v online prostředí	4
1.1. Historický vývoj	4
1.2. Mezinárodní smlouvy.....	5
1.3. Evropská úprava a Směrnice 2001/29/ES	7
2. Právo na sdělování díla veřejnosti a rozmnožování díla	9
2.1. Sdělování díla veřejnosti	9
2.1.1. Informační směrnice a Autorský zákon	9
2.1.2. Judikatura Soudního dvora EU	10
2.1.3. Judikatura českých soudů.....	12
2.2. Právo na rozmnožování díla	13
3. Online streaming hudebních děl	16
3.1. Online <i>streaming</i> a právo na sdělování děl veřejnosti	16
3.2. Online <i>streaming</i> a právo na rozmnožování díla.....	19
4. Správa autorských práv při poskytování <i>streamovacích</i> služeb	21
4.1. Individuální správa autorských práv	21
4.2. Kolektivní správa autorských práv	23
4.2.1. Historie kolektivní správy autorských práv	23
4.2.2. Fungování kolektivní správy autorských práv	24
4.2.3. Druhy kolektivní správy autorských práv	25
4.3. Nezávislý výkon správy autorských práv.....	27
4.4. Správa autorských práv a online <i>streaming</i> hudebních děl.....	29
5. Směrnice 2014/26/EU	32
5.1. Historická východiska Směrnice 2014/26/EU	32
5.2. Ideová východiska a struktura Směrnice 2014/26/EU	35
5.3. Dopady Směrnice 2014/26/EU.....	38
5.3.1. Individualizace správy autorských práv	39
5.3.2. Evropský Licenční Pas	40
5.3.3. Vytvoření konkurenčního prostředí	41
6. Implementace Směrnice 2014/26/EU do českého právního řádu.....	43
6.1. Struktura nové úpravy	43
6.2. Analýza nové úpravy ve vztahu ke správě autorských práv	48
6.2.1. Proces sjednávání sazebníků	49
6.2.2. Účast nositelů práv v kolektivním správci	50
6.2.3. Alternativní řešení sporů	51
6.3. Dopady implementace.....	51
7. Implementace Směrnice 2014/26/EU do dánského právního řádu.....	53
7.1. Struktura dánské úpravy	53
7.2. Analýza dánské úpravy ve vztahu ke správě autorských práv	56
7.2.1. Organizace kolektivní správy a nezávislý správce práv.....	57
7.2.2. Transparentnost a multi-teritoriální licence	58
7.2.3. Účast nositelů práv v kolektivním správci	58
7.3. Dopady dánské implementace.....	59
8. Srovnání české a dánské úpravy; úvahy <i>de lege ferenda</i>	61
8.1. Sjednávání sazeb kolektivního správce	61
8.2. Alternativní řešení sporů	62
8.3. Účast nositelů práv v kolektivním správci	62

8.4. Nezávislý správce práv a vytvoření zdravého soutěžního prostředí	63
Závěr.....	65
Seznam použitých zdrojů.....	I
Abstrakt.....	VI
Abstract	VII
Klíčová slova	VIII

Úvod

Online hudební služby představují v současnosti nejvýrazněji rostoucí segment hudebního průmyslu. V roce 2017 činily poprvé v historii příjmy z digitální hudby více než polovinu celosvětových výnosů hudebního trhu.¹ Tržby plynoucí z poskytování *streamingových* služeb ve stejném období představovaly 38% z těchto globálních výnosů, čímž se staly jejich nejvýznamnějším zdrojem. Dle údajů CISAC² pak celosvětově vybrané odměny ze správy autorských práv ve vztahu k digitálním užitím přesáhly v loňském roce jednu miliardu eur.³ Vlastní trh *streamovacích* služeb zaznamenal v roce 2017 růst o 41,1%, o rok před tím pak dokonce 65,1%.⁴ Tento růst je patrný i v České republice, kde segment digitálních prodejů hudby meziročně narostl o 34%, čímž dosáhl podílu 51% na všech celkových prodejkách za minulý rok. *Streaming* pak v tomto ohledu představuje 87% veškerých digitálních tržeb, což odpovídá částce 195 milionů Kč.⁵ Tento trend lze pozorovat jak v národním, tak i celosvětovém měřítku již několik let, přičemž zde není nic, co by nasvědčovalo, že by se měl v nejbližší době zastavit.

Streamingové služby tak ve vztahu k užití hudebních děl nabývají stále většího významu. S tím, jak roste poptávka spotřebitelů po rychlejších a pohodlnějších formách přístupu k hudebním dílům, stává se efektivní správa autorských práv klíčovým faktorem pro zajištění řádného využití těchto vzrůstajících tendencí pro maximalizaci výhod z tohoto růstu plynoucích, a to jak pro uživatele a spotřebitele, tak i pro nositele práv. Přeshraniční povaha digitálních technologií však vždy představovala pro tradiční modely správy určitou výzvu, zejména pak kvůli jejich značně nacionálnímu a teritoriálnímu charakteru. V tomto ohledu vyvstala potřeba adaptace těchto modelů na změny, které technologický rozvoj do nastavených systémů autorskoprávního licencování přináší.

V této atmosféře se začaly objevovat nové formy licencování předmětů ochrany online, z nichž některé byly způsobilé zabezpečit potřeby nově se proměňujícího trhu lépe a jině hůře. Jednou z překážek jednotného vývoje v této oblasti, zejména na evropské úrovni, byla i značná

¹ Global Music Report 2018, International Federation of the Phonographic Industry (Mezinárodní asociace hudebního průmyslu), 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2018> (dále jen „Global Music Report“), s. 11.

² Confédération Internationale des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs (dale jen “CISAC”).

³ CISAC Global Collections Report 2018, Confédération Internationale des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.cisac.org/Newsroom/News-Releases/Digital-royalties-to-creators-top-1-billion-as-global-collections-rise-6.2-to-9.6-billion>, (dale jen “CISAC Report”), s. 19.

⁴ Global Music Report, s. 11.

⁵ Tisková zpráva: Výsledky trhu 2017, Česká národní skupina mezinárodní federace hudebního průmyslu, z. s., 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na <http://www.ifpi.cz/tz-vysledky-trhu-v-cr-2017/tz-vysledky-trhu-2017-ceska-republika/>, s. 2.

rozdílnost mezi národními úpravami jednotlivých států, především pak co se míry regulace otázek správy autorských práv týče. Evropská Unie tento segment pozorovala již delší dobu, přičemž si uvědomila, že aby mohlo dojít k vytvoření jednotného digitálního trhu je potřeba jednotlivé národní systémy správy autorských práv sjednotit a společně s tím nastavit základní pravidla pro udílení oprávnění k přeshraničnímu užití předmětů ochrany. Různé snahy toto zajistit pak v konečném důsledku vyústily v přijetí Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.⁶

Tato práce zkoumá problematiku správy autorských práv v době, která je charakteristická svými dynamickými proměnami probíhajícími v návaznosti na vývoj nových digitálních technologií. Jako taková by měla nabídnout primárně pohled na jednotlivé formy správy a jejich roli ve vztahu k licencování předmětů ochrany v online prostředí se zaměřením na užití hudebních děl v rámci poskytování *streamovacích* služeb, identifikovat rizika, která moderní technologický rozvoj pro tyto formy správy představuje, stejně jako analyzovat, jakým způsobem tato rizika reflektuje Směrnice 2014/26/EU a její implementace do národních úprav členských států. Zvláštní pozornost je zde věnována kolektivní správě autorských práv, zejména pak s přihlédnutím k jejímu stále nezpochybnitelně dominantnímu postavení v systému uplatňování a ochrany autorských práv.

První část této práce je tedy věnována popisu jednotlivých aspektů užití předmětů ochrany v online prostředí, zejména pak při poskytování služeb online *streamingu* hudebních děl. Nahlédnutí a pochopení základních principů této formy užití, jejich zasazení do autorskoprávního kontextu, společně s nastíněním základního historického vývoje představují důležité kroky směrem k uchopení základní podstaty správy autorských práv v této oblasti.

Rozbor této podstaty, včetně popisu jednotlivých modelů správy pak tvoří následující část této práce. Třetí část přistupuje k analýze Směrnice 2014/26/EU a jejího dopadu na popsání modely správy s přihlédnutím k možným problémům, které je nutné ve vztahu k současně nastavenému systému zohlednit.

Závěrečná část této práce pak na základě provedené analýzy nahlíží dva přístupy k implementaci ustanovení Směrnice, a to včetně jejich potenciálních dopadů, přičemž je staví

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu, In. *Úřední věstník Evropské Unie*, L 84, 20.3.2014, p. 72–98 (dále též „**Směrnice 2014/26/EU**“ či „**Směrnice**“).

do vzájemné konfrontace, jejíž výstup by měl sloužit jako základ pro možné úvahy *de lege ferenda*. Autor zde zpracovává svou zkušenost ze studijního pobytu na Univerzitě v Kodani a srovnává tak českou úpravu s implementací Směrnice v Dánsku, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že dánský trh představuje ve vztahu k integraci nových technologií do autorskoprávních systémů jeden z nejprogresivněji se vyvíjejících v Evropě. Již v roce 2014 představovaly tržby ze *streamingu* hudebních děl podíl 58,5% na celkovém objemu příjmů dánského hudebního průmyslu, přičemž v loňském roce to bylo dokonce 85%.⁷ Společně s tím kolektivním správcem vybrané autorské odměny na obyvatele za rok 2017 činily v Dánsku 25.07 EUR, což představovalo druhý největší tento zisk v rámci globálního srovnání.⁸ V tomto ohledu může dánský systém správy autorských práv sloužit jako cenný zdroj inspirace, zejména když přihlédneme k tomu, jak rychle nabývají nová technologická řešení na významu i v českém autorskoprávním prostředí.

Veškeré informace v této práci obsažené, včetně všech účinných znění právních předpisů, či statistických dat, odpovídají právnímu stavu a stavu poznání k prosinci 2018 a jako takové reflektují realitu trhu a právního prostředí k tomuto datu.

⁷ Musikselskaber 2017, IFPI Danmark, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.ifpi.dk/publikationer/Musikselskaber2017.pdf>, s. 10.

⁸ Pro srovnání, v České republice to bylo 3.89 EUR na obyvatele. CISAC Report, s. 70.

1. Autorské dílo a jeho ochrana v online prostředí

1.1. Historický vývoj

Hudební průmysl byl jeden z prvních, který se musel potýkat s problémy, jež rapidní technologický rozvoj posledních let přinesl v oblasti ochrany práv k autorským dílům. Vývoj standardizovaných formátů kódování audia⁹, umožňující digitalizaci hudebních děl jejich ukládáním do relativně neobjemných souborů, probíhal ve stejné době, kdy internet vstupoval do jeho současné éry masové komercializace.¹⁰ Malá velikost takto komprimovaných audio souborů byla v tomto ohledu ideální k využití tehdy limitovaných přenosových kapacit internetu, a to jak ze strany uživatelů, tak i samotných tvůrců hudebních děl.¹¹

Již v roce 1988 pak Evropská Komise ve své Zelené knize předvíдалa, že by technologický vývoj digitalizace hudby mohl představovat významné ohrožení ochrany práv autorů k jejich dílům a jejich možnosti efektivně se případným narušením bránit. Pirátství bylo již v době, která o síle internetu neměla nejmenší představy, vnímáno jako rozrůstající se problém, zejména pak s přihlédnutím k jednoduchosti, jakou proces digitalizace nabízel ve vztahu ke kopírování a rozšiřování hudebních děl bez nutnosti vynaložení významnějších finančních investic.¹²

Jak se později ukázalo, tyto obavy nebyly vůbec neopodstatněné. Možnost využít neomezenou a finančně nenáročnou reprodukovatelnost digitálních souborů s cílem sdílet informace v těchto digitálních souborech obsažené, se ukázala být velmi atraktivní pro valnou většinu uživatelů internetu, zejména pak díky její snadné dostupnosti. Hudební díla pak byla v tomto ohledu, právě s přihlédnutím k jejich datové kompaktnosti, jedna z nejzranitelnějších. V průběhu druhé poloviny devadesátých let minulého století tak mezi sebou uživatelé začali sdílet masivní kolekce MP3 souborů. Tento trend neustále narůstal, až dal za vznik historicky prvnímu software přímo určenému ke sdílení hudebních děl online - aplikaci *Napster*, která brzy po svém spuštění v roce 1999 propojovala kolekce milionů uživatelů a umožňovala tak

⁹ Např. v současnosti nejrozšířenější formát .mp3 vznikl v roce 1993. Viz. *MP3* [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupné na: <https://en.wikipedia.org/wiki/MP3>.

¹⁰ DAVID, Matthew, KIRTON, Andrew, MILLWARD, Peter. Sports Television Broadcasting and the challenge of Live-streaming. In DAVID, Matthew. *The SAGE Handbook on Intellectual Property*, Los Angeles: SAGE Reference, 2015. s. 425-450. ISBN: 978-1-4462-6634-2, s. 441-442

¹¹ ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 245 s.. ISBN 978-80-7552-327-3. (dále jen „**Andruško**“), s. 91.

¹² SEVILLE, Catherine. *EU Intellectual Property Law and Policy, Second Edition*, Cheltenham, UK; Northampton, MA: Edward Elgard Publishing, 2016. 537 s ISBN: 978-1-78100-345-9. (dále jen „**Seville**“), s. 24 – 25.

vzájemné sdílení až miliard hudebních děl bez přímé účasti držitelů práv.¹³ Přestože životnost programu *Napster* byla relativně krátká¹⁴, jeho úspěch a rychlost jeho rozšíření výrazným způsobem potvrdila důležitost brzkého vyřešení již dlouho diskutovaného problému.

Tímto problémem byla nutnost revize tehdejší právní úpravy ochrany autorských práv, zejména pak v evropském a mezinárodním kontextu. Přeshraniční dosah internetu totiž poukázal na značnou odlišnost v úrovních ochrany práv autorů v jednotlivých státech, stejně jako na absenci některých zásadních mezinárodních, resp. evropských, právních nástrojů k umožnění prosazování alespoň základní míry této ochrany. Ukázalo se, že systém založený Bernskou úmluvou, naposledy revidovanou v roce 1971¹⁵, nenabízí dostačující a adekvátní odpovědi na zásadní otázky související s novými způsoby užívání chráněných děl, jež přinesl nastalý rozvoj online technologií.

1.2. Mezinárodní smlouvy

Částečný přelom v tomto směru představovala dohoda TRIPS¹⁶ podepsaná společně se vznikem WTO¹⁷ v dubnu roku 1994. Jejím cílem bylo sjednotit systém vymáhání práv k duševnímu vlastnictví pod společná mezinárodní pravidla, a tím zajistit alespoň minimální úroveň ochrany.¹⁸ V tomto ohledu obsahuje dohoda TRIPS i několik ustanovení přímo se věnující autorským právům, přičemž některá z nich reflektují právě problémy vzniklé v důsledku nástupu nových technologií. Tato ustanovení se týkají zejména ochrany počítačových programů a databází, stejně jako zakotvení práva na pronájem autorských děl pro vlastníky počítačových programů, filmových děl a zvukových záznamů.¹⁹ Přestože však byla dohoda TRIPS zásadním dokumentem, co se autorskoprávního přístupu k novým technologiím

¹³ DAVID, Matthew, KIRTON, Andrew, MILLWARD, Peter. Sports Television Broadcasting and the challenge of Live-streaming. In DAVID, Matthew. *The SAGE Handbook on Intellectual Property*, Los Angeles: SAGE Reference, 2015. s. 425-450. ISBN: 978-1-4462-6634-2, s. 441-442

¹⁴ KIRTON, Andrew, Music. Technology and Copyright: The Makings and Shanking of a Global Industry. In DAVID, Matthew. *The SAGE Handbook on Intellectual Property*, Los Angeles: SAGE Reference, 2015. s. 596 - 606. ISBN: 978-1-4462-6634-2, s. 596.

¹⁵ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 vyhlášena pod č. 133/1980 Sb., ve znění vyhlášky č. 19/1985 Sb., dostupná na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/04/Bernska-umluva.pdf> (dále jen „**Bernská úmluva**“).

¹⁶ The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, (Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví) dostupná na: <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/dohoda-trips.html> (dále jen „**TRIPS**“).

¹⁷ World Trade Organisation (Světová obchodní organizace)(dále jen „**WTO**“).

¹⁸ Seville, s. 15

¹⁹ Seville, s. 17

týče, stále nebyla způsobilá vyřešit vznikající otázky pojící se s nastupujícím rozmachem internetu.

Jednu z prvních reflexí těchto otázek provedla na mezinárodní úrovni WIPO²⁰ v roce 1996. S cílem rozvinout minimální standardy zavedené právě dohodou TRIPS vypracovala WIPO dvě mezinárodní smlouvy, které měly ambice zavést praktická řešení problémů vyvstanuvších v důsledku nástupu nových online technologií.²¹ Jednalo se o Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském²² a Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech²³. Tyto dvě smlouvy, podepsané roku 1996, představovaly ve své době zásadní právní předpisy ve vztahu k ochraně autorských práv a práv souvisejících online. WCT se věnuje právům autorů samotných a primárně podtrhuje povinnosti kontrahujících států uvedené v dohodě TRIPS a Bernské úmluvě. Tyto pak dále rozvíjí a v mnohém zpřesňuje. Co se týče těchto autorských práv, WCT se věnuje třem z nich, a to právu distribučnímu, právu na pronájem autorského díla a právu na sdělování díla veřejnosti. Právě zakotvení posledního ze jmenovaných práv je možné vnímat jako jedno z nejzásadnějších ve vztahu k online užívání autorských děl. Dle znění WCT totiž v sobě zahrnuje výlučné právo „*udílet svolení k jakémukoliv sdělování ... děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátovými prostředky, včetně zpřístupňování ... děl veřejnosti takovým způsobem, že každý může mít přístup k těmto dílům na místě a v čase podle své volby*“.²⁴ Přestože Bernská úmluva již základní prvky tohoto práva obsahovala, tato nová definice se do značné míry ukázala být ucelenější, přičemž pokrývala i nově vznikající modely online distribuce autorských děl.²⁵ WCT dále též obsahuje ustanovení týkající se povinnosti kontrahujících států zavést opatření proti obcházení ochranných technických prostředků autorských děl, stejně jako opatření bránící neoprávněné manipulaci s elektronickými informacemi o identifikaci práv. Mezi tyto informace patří i data sloužící k výběru či distribuci odměn autorům ze strany správců autorských práv.

V zásadě stejná práva jako ta dle WCT pak přísluší na základě WPPT i výkonným umělcům ve vztahu k jejich výkonu zaznamenanému na zvukový záznam a výrobcům zvukových záznamů ve vztahu k těmto záznamům, přičemž je tento výčet doplněn navíc o

²⁰ World Intellectual Property Organisation (Světová organizace duševního vlastnictví)(dále jen „WIPO“).

²¹ Seville, s.17

²² WIPO Copyright Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském), vyhlášena pod č. 33/2002 Sb. m. s., dostupná na: <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/> (dále jen „WCT“).

²³ WIPO Performances and Phonograms Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech), vyhlášena pod č. 48/2002 Sb. m. s., dostupná na: <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/> (dále jen „WPPT“).

²⁴ WCT, čl. 8.

²⁵ Seville, s. 18.

výlučné právo na rozmnožování těchto předmětů ochrany. Vedle těchto práv pak WPPT zavádí i zcela nové právo výše zmíněných subjektů na jednorázovou přiměřenou odměnu za sekundární užití zvukových záznamů k jakémukoliv sdělování veřejnosti.²⁶ Povinnosti států zavést opatření proti obcházení technických prostředků a bránící manipulaci s informacemi o identifikaci práv jsou zde obsažena přiměřeně. Stejně jako u WCT je tedy i zde možné vnímat významné posílení pozice držitelů práv oproti předchozí úpravě.

1.3. Evropská úprava a Směrnice 2001/29/ES

Na evropské úrovni byly otázky autorskoprávní ochrany děl v online prostředí v základu zformulovány v dokumentu *Autorské právo v informační společnosti*, Zelené knize vydané Evropskou Komisí v roce 1995.²⁷ Samotný pojem „informační společnost“ byl Komisí použit již v roce 1993 v Bílé knize nazvané *Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost - výzvy a cesty vpřed do 21. Století*,²⁸ a to jako pojem označující společnost, v níž správa, kvalita a rychlost informací jsou klíčové faktory k zajištění budoucí konkurenceschopnosti evropských ekonomik.²⁹ Komise pak v tomto ohledu zcela logicky stanovila, že zabezpečení rychlé a kvalitní výměny informací v rámci internetu by mělo představovat základní prioritu v oblasti zajištění řádného budoucího vývoje informační společnosti. Zároveň s tím si však plně uvědomovala, že rapidní vývoj technické infrastruktury bude konstantně umožňovat, aby informačními toky proudilo stále větší množství chráněných autorských děl, a že tedy bude zásadní zajistit jejich adekvátní technickou a právní ochranu.³⁰ Zelená kniha se zabývala touto problematikou z několika možných úhlů a jako taková se stala důležitým základem debat vedoucích k přijetí Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.³¹ Tato směrnice pak představovala i přímé plnění povinností Evropského společenství zakotvených ve smlouvách WIPO o autorském právu z roku 1996 (WCT, WPPT) na komunitární úrovni.³²

²⁶ WPPT, čl. 15.

²⁷ Zelená kniha Evropské komise ze dne 27. července 1995 o Autorském právu a právech souvisejících v informační společnosti, COM(95) 382 final, nepublikováno v Úředním věstníku, dostupné na: <http://aei.pitt.edu/1211/> (dale jen „Zelená kniha“).

²⁸ Bílá kniha Evropské komise ze dne 5. prosince 1993 - Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost - výzvy a cesty vpřed do 21. Století, COM (93) 700 final, nepublikováno v Úředním věstníku, dostupné na: <http://aei.pitt.edu/1139/> (dale jen „Bílá kniha“).

²⁹ Bílá kniha, s. 107.

³⁰ Zelená kniha, s. 7.

³¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, In. *Úřední věstník Evropské Unie*. L 167, 22.6.2001, s. 10—19 (dále též „Směrnice 2001/29/ES“ či „Informační směrnice“).

³² Seville, s. 61.

Informační směrnice představuje základní dokument, co se týče zasazení ochrany autorských práv do kontextu éry instantních výměn informací, které ignorují do značné míry hranice jednotlivých států. Jejím cílem je zejména „přizpůsobit a doplnit současné právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby vhodně reagovaly na hospodářské skutečnosti, například na nové způsoby využívání.“³³ Při její tvorbě zde byla obava, že členské státy budou na technologický pokrok reagovat rozdílným způsobem, přičemž případná neslučitelnost právních předpisů by mohla mít za následek další rozčlenění vnitřního trhu.³⁴ Dopad tohoto rozčlenění by pak s přihlédnutím k dalšímu rozvoji informační společnosti, „který již významně zintenzivnil přeshraniční využívání duševního vlastnictví“³⁵ mohl být pro nabídku výrobků a služeb podléhajících autorskoprávní ochraně devastující.

Za účelem předejití výše zmíněným scénářům byl tedy přijat předpis, který harmonizuje úpravu členských států zejména v oblasti tří základních výlučných práv autora k jeho dílu. Jedná se o právo na rozmnožování děl³⁶, jeho rozšiřování³⁷ a jeho sdělování veřejnosti³⁸. V návaznosti na požadavky smluv WCT a WPPT dále Informační Směrnice zavádí povinnosti týkající se ochrany technologických prostředků a informací o správě práv. Zároveň s tím je zde snaha do určité míry harmonizovat výjimky a omezení autorských práv.³⁹ Všechna tato ustanovení pak byla převzata i do českého Autorského zákona.⁴⁰ Vzhledem k zaměření této práce zde bohužel není prostor rozebírat veškeré aspekty Informační Směrnice, následující část se tedy bude soustředit zejména na ty související s užitím děl na internetu formou poskytování *streamovacích* služeb. Z tohoto důvodu se následující kapitoly zaměřují zejména na důkladné vymezení práva na sdělování děl veřejnosti, které má v tomto ohledu zvláštní význam. Vedle toho je zde též věnován určitý prostor právu na rozmnožování děl, a to zejména s poukazem na technické aspekty online *streamovacích* technologií.

³³ Směrnice 2001/29/ES, recitál 5.

³⁴ Směrnice 2001/29/ES, recitál 6.

³⁵ Směrnice 2001/29/ES, recitál 6.

³⁶ Směrnice 2001/29/ES, čl. 2.

³⁷ Směrnice 2001/29/ES, čl. 4.

³⁸ Směrnice 2001/29/ES, čl. 3.

³⁹ Seville, s. 62.

⁴⁰ Česko. Zákon č. 121 ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 36, 1658 – 1685, dostupný na: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3424> (dále jen „Autorský zákon“).

2. Právo na sdělování díla veřejnosti a rozmnožování díla

2.1. Sdělování díla veřejnosti

2.1.1. Informační směrnice a Autorský zákon

Článek 3 odst. 1 Informační směrnice stanoví povinnost členským státům do svých národních úprav zakotvit výlučné právo autorů povolit, či zakázat přenos a zpřístupňování svých děl veřejnosti v nehmotné podobě, tj. „*prostřednictvím vlnové apod. materializace díla bez jeho bezpodmínečného ... hmotného zachycení na určitý podklad*“⁴¹. Toto právo by dle dikce Směrnice 2001/29/ES mělo zahrnovat veškeré sdělování, při kterém veřejnost není přítomna v místě, ze kterého samotné sdělování vychází, a to bez ohledu na formu.⁴² Zahrnuje tedy nejenom satelitní vysílání díla a jeho kabelový přenos, ale právě a zejména i jakékoliv formy online distribuce autorských děl. Článek 3 odst. 2 směrnice pak řeší práva výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a výrobců prvotních záznamů filmů, stejně jako vysílacích organizací k příslušným předmětům ochrany. Oproti úpravě autorských práv je zde dané právo omezeno na pouhé povolení či zákaz zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti, tudíž se neuplatní na vysílání díla s výjimkou služeb na vyžádání.⁴³

Zakotvení těchto práv do národních legislativ představovalo ve své době zcela zásadní krok směrem k poskytnutí adekvátní ochrany autorských práv jejich držitelům. Do českého Autorského zákona bylo právo na sdělování veřejnosti promítnuto již v rámci jeho prvního znění do § 18 a násl. (resp. § 71, 76, 80 a 84 v případě práv souvisejících), přičemž jeho současnou podobu pak přinesl novelizační zák. č. 216/2006 Sb..⁴⁴ Z hlediska právní teorie se právo na sdělování veřejnosti považuje za tzv. právo provozovací, resp. obecné právo provozovací, jež v sobě zahrnuje další katalog zvláštních majetkových práv provozovacích, která z něho vycházejí.⁴⁵ Abychom mohli lépe uchopit samotnou podstatu práva na sdělování veřejnosti a následně ji aplikovat na námi zkoumané téma, je zásadní řádně definovat všechny aspekty tohoto práva v jejich vzájemné provázanosti.

⁴¹ TELEC Ivo, TŮMA Pavel, *Autorský zákon, 1. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2007, 989 s., ISBN 978-80-7179-608-4, (dále jen „**Telec, Tůma**“), s. 216.

⁴² Směrnice 2001/29/ES, recitál 23.

⁴³ Seville, s. 64.

⁴⁴ Důvodová zpráva k zák. č. 216/2006 kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk 1111/0 ze dne 22.5.2006.

⁴⁵ Telec, Tůma, s. 216.

Samotný § 18 odst. 1 Autorského zákona stanoví, že „sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.“⁴⁶ Odst. 2 tohoto paragrafu pak dále specifikuje, že sdělováním veřejnosti „je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.“⁴⁷ Tato dvě ustanovení tvoří tzv. pozitivní definici práva na sdělování díla veřejnosti,⁴⁸ která však, i přes svou značnou obsáhlost, není zcela úplná. Její jednotlivé složky, jako např. pojmy ‚zpřístupňování‘ či ‚veřejnost‘, nebyly směrnicí ani zákonem přesně definovány a v tomto ohledu tudíž způsobovaly v praxi časté výkladové problémy.⁴⁹ V průběhu let tak nutnost řešení těchto problémů dala vzniknout poměrně bohaté judikatuře, a to jak na národní, tak i evropské úrovni. Díky ní je nyní možné si utvořit poměrně ucelenou představu o tom, kdy určité užití díla představuje akt sdělování veřejnosti a kdy ne.

2.1.2. Judikatura Soudního dvora EU

Jedním z prvních případů řešených v této souvislosti Soudním dvorem EU (dále též pro účely této podkapitoly „Soud“) byl *SGAE v. Rafael Hotels*. Soud se zde zabýval sporem, který se týkal poskytování televizního vysílání klientům ubytovacích zařízení prostřednictvím přijímačů umístěných v jejich pokojích. Podstata řešených otázek spočívala ve zjištění, zda praxe hotelu naplňuje definiční znaky sdělování díla veřejnosti ve smyslu příslušných ustanovení Informační směrnice.⁵⁰ Dle Soudu bylo nejprve nutné upřesnit, co konkrétně je myšleno pojmem ‚sdělování veřejnosti‘.⁵¹ V tomto ohledu Soud určil, že pojem ‚veřejnost‘ odkazuje na neurčitý počet potenciálních příjemců, tedy relativně velké množství osob.⁵² Aby však mohlo dojít k zásahu do autorova výlučného práva, je potřeba, aby tato veřejnost byla ‚nová‘, tj. odlišná od té, vůči níž směřovalo původní sdělování díla.⁵³ Dalším důležitým faktorem je to, zda ke sdělování nové veřejnosti dochází s cílem dosažení určitého hospodářského zisku.⁵⁴ V neposlední řadě je pak nerozhodné, kde k samotnému sdělování dochází, nemusí se tedy jednat o veřejný prostor. Dle vyjádření Soudu by totiž stanovení této

⁴⁶ Autorský zákon § 18 odst. 1.

⁴⁷ Autorský zákon § 18 odst. 2.

⁴⁸ Negativní definici můžeme najít v odst. 3 § 18 Autorského zákona.

⁴⁹ MATĚJČNÝ, Tomáš. Kolektivní správa autorských práv. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 126 s., ISBN 978-80-7380-528-9. (dále jen „Matějčný“), s. 63.

⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05, v řízení Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hotels SA, (dále jen „SGAE“), odst. 32.

⁵¹ SGAE, odst. 33.

⁵² Seville, s. 64

⁵³ SGAE, odst. 41.

⁵⁴ SGAE, odst. 44.

podmínky šlo proti samotnému smyslu úpravy práva na sdělování veřejnosti, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že to jako takové zahrnuje i zpřístupňování díla způsobem, že každý má k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, tudíž i např. v prostoru, který je svou povahou soukromý.⁵⁵

V projednávaném sporu pak Soud rozhodl, že všechny výše zmíněné podmínky byly naplněny, a že tudíž praxe hotelu akt sdělování díla veřejnosti představuje. Hotelové hosty je možné považovat za novou veřejnost ve smyslu výše zmíněných kritérií, a to i přesto, že jsou v každém okamžiku všichni individuálně určitelní.⁵⁶ Dále pak provozovatel hotelu umístil televizní přijímače do pokojů s úmyslem získat pro sebe určitý prospěch, a to zejména tím, že si následně mohl za zmíněné pokoje účtovat vyšší částky. A konečně, jak již bylo zmíněno výše, pro to, aby se akt sdělování díla veřejnosti odehrál není samo o sobě rozhodné, kde konkrétně jsou tyto televizní přijímače umístěny.

V *SGAE* Soudní dvůr tedy poprvé pojmenoval základní definiční kritéria aktu sdělování díla veřejnosti a vytvořil jakýsi ‚test‘ aplikovatelný na jakékoliv další případy.⁵⁷ Jedním z těchto byl i spor *ITV Broadcasting v. TVCatchup*, v němž Soud jako v jednom z prvních řešil otázku sdělování díla veřejnosti na internetu. Společnost TVCatchup poskytovala služby umožňující uživatelům sledovat bezplatně televizní vysílání online. Toto vysílání bylo uživatelům zprostředkováváno živě za pomoci video *streamu*, přičemž bylo pomocí technických prostředků zabezpečeno, aby „uživatelé těchto ... služeb měli přístup jen k obsahu, který již mohou ve Spojeném království legálně shlédnout prostřednictvím své licence k příjmu televizního vysílání“.⁵⁸ Soud zde musel posoudit otázku, zda se v daném případě jednalo o akt sdělování tohoto vysílání veřejnosti.

Při striktní aplikaci výše zmíněného testu bychom nutně museli dojít k závěru, že vzhledem k tomu, že dané vysílání nebylo sdělováno nové veřejnosti, o akt sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 Informační směrnice se nejedná. Soud však v tomto případě rozhodl, že otázka odlišnosti veřejnosti není relevantní v případech, kdy konkrétní sdělování probíhá pomocí jiných technických prostředků, než těch, kterými je prováděn původní akt sdělování. V tomto ohledu poukázal zejména na rec. 23 a čl. 3 odst. 3 Informační směrnice, z nichž plyne úmysl

⁵⁵ SGAE, odst. 51.

⁵⁶ SGAE, odst. 38, Srov. též Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-162/10, v řízení Phonographic Performance (Ireland) Limited v. Irsko.

⁵⁷ Seville, s. 64.

⁵⁸ Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 7. 3. 2013 ve věci C-607/11, v řízení ITV Broadcasting Ltd v. TVCatchup Ltd (dale jen „ITV“), odst. 10.

zákonodárce „stanovit nutnost v zásadě individuálního svolení autora dotčeného díla ke každému přenosu nebo dalšímu přenosu díla za použití specifické technologie“.⁵⁹

Soud zde tedy doplnil další podstatné definiční kritérium, kterým je posouzení technických prostředků, pomocí nichž daný akt zpřístupňování díla probíhá. Zároveň s tím využil tohoto případu ke zpřesnění otázky ziskovosti aktu sdělování veřejnosti, když připomněl, že ačkoliv se jedná o jeden z faktorů, který je při posuzování nutné brát v potaz, nejedná se o nezbytnou podmínku, která by „rozhodovala o samotné existenci [aktu] sdělování veřejnosti.“⁶⁰

2.1.3. Judikatura českých soudů

V českém kontextu je možné vysledovat začátky pojetí pojmu sdělování díla veřejnosti ještě před samotnou implementaci Informační směrnice do českého právního řádu. Nejvyšší soud ČR již v roce 2003 řešil případ pana J.D., provozovatele ubytovacího zařízení, který umístil v průběhu roku 1998 do pokojů svého hotelu televizní a rozhlasové přijímače, které nechal užívat své hosty. Pan J.D. v tomto ohledu neuzavřel licenční smlouvu s příslušným kolektivním správcem,⁶¹ v důsledku čehož byl obviněn z trestného činu porušování autorského práva⁶² a následně odsouzen k peněžitému trestu. V rámci svého dovolání, podaného proti zamítavému rozsudku odvolacího soudu, argumentoval pan J.D. mimo jiné i tím, že k samostatnému užití autorských děl ve smyslu § 16 odst. 1 zák. č. 35/1965 Sb. autorského zákona⁶³ nemohlo dojít, a to zejména z toho důvodu, že hotelový pokoj nelze považovat za veřejné místo, jelikož do něj má vždy přístup pouze jeho uživatel. Vedle toho je tento vždy konkrétně identifikovatelný, není tedy na místě v tomto ohledu mluvit o veřejném užívání.⁶⁴

Nejvyšší soud ČR se s touto argumentací neztotožnil a určil, že prvek veřejnosti je u hotelového pokoje dán zejména tím, že „hotelové ubytování může fakticky využívat kdokoliv, je obvykle krátkodobé a hotelový pokoj je tak postupně užíván rozsáhlým počtem osob.“⁶⁵ Provozovatel ubytovacího zařízení, který umístí dané přijímače do hotelových pokojů se tak stává uživatelem vysílaných děl, „neboť je využívá tím, že umožňuje ubytovaným hostům příjem

⁵⁹ ITV, odst. 24.

⁶⁰ ITV, odst. 42.

⁶¹ Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z. s. (dále jen „OSA“).

⁶² Česko. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961 trestní zákon. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1961, částka 65, 465 – 512, dostupný na: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1100>, § 152.

⁶³ Česko. Zákon č. 35 ze dne 25. března 1965 o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1965, částka 19, 173 – 180, dostupný na: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1348>, § 16 odst. 1.

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2003, 6 Tdo 380/2003 (dále jen „6 Tdo 380/2003“)

⁶⁵ 6 Tdo 380/2003

vyšilanych pořadů.“⁶⁶ K veřejnému šíření díla dle § 16 odst. 1 zák. č. 35/1965 Sb. autorského zákona tedy v daném případě docházelo.

Aplikovatelnost výše zmíněného případu na úpravu práva na sdělování díla veřejnosti, jak jej chápe Autorský zákon a Informační směrnice, potvrdil Nejvyšší soud o rok později v případě 4 Tz 124/2004.⁶⁷ Stejně jako v předchozím zmíněném sporu, je i zde možné pozorovat jasnou paralelu s přístupem, jenž Soudní dvůr EU uplatnil v *SGAE*. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí zdůraznil, že pojem ‚veřejnost‘ není možné chápat stejným způsobem ve smyslu autorskoprávním a obecném (resp. veřejnoprávním). Je sice pravdou, že vždy se bude jednat o relativně velké množství osob, nelze však připustit výklad, že když se toto množství osob nachází v prostorách, které jsou svou povahou převážně soukromé, o veřejnost se z pohledu Autorského práva nejedná.⁶⁸ Toto by mohlo snadno vést k samotné *„negaci legální definice pojmu sdělování veřejnosti i principů autorského zákona.“*⁶⁹

Jak tedy bylo výše naznačeno, výklad předmětných pojmů se v českém kontextu historicky příliš nelišil od výkladu uplatňovaného Soudním dvorem EU. Není tedy překvapením, že byl přístup Soudního dvora EU v rámci rozhodování českých soudů ve vztahu k definičnímu vymezení práva na sdělování díla veřejnosti relativně rychle přijat a častokrát v průběhu let aplikován.⁷⁰

Na základě těchto poznatků tedy můžeme konstatovat, že právo na sdělování veřejnosti je nutno chápat v jeho nejširším kontextu, a to jako akt zpřístupňování díla v nehmotné podobě jmenovitě neurčenému okruhu osob, odlišných od těch, vůči kterým již takové zpřístupňování probíhá, prováděného za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského prospěchu, bez ohledu na to, kde k takovému sdělování dochází, či za pomoci jakých prostředků.⁷¹

2.2. Právo na rozmnožování díla

Vedle práva na sdělování díla veřejnosti souvisí s užitím autorských děl v online prostředí též právo na rozmnožování díla. Přestože se ve vztahu k hlavnímu zaměření této práce nejedná o tak významné právo, jako je právo na sdělování děl veřejnosti, je vhodné se o něm

⁶⁶ 6 Tdo 380/2003

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2004, 4 Tz 124/2004 (dále jen „**4 Tz 124/2004**“)

⁶⁸ 4 Tz 124/2004

⁶⁹ 4 Tz 124/2004

⁷⁰ Srov. např. Nález Ústavního soudu ze dne 6.5.2015, sp. zn. IV ÚS 2496/14; Nález Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14; Nález Ústavního soudu ze dne 15.4.2014, sp. zn. II. ÚS 3076/13; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.10.2008, 30 Cdo 2277/2007.

⁷¹ Telec Tůma, s. 220.

zmínit alespoň v krátkosti, zejména pak s ohledem na technický způsob, jakým sdělování děl veřejnosti prostřednictvím *streamovacích* technologií probíhá.

Právo na rozmnožování díla je historicky nejstarší majetkové právo autorské.⁷² Jeho výslovné zakotvení v Informační směrnici představuje zejména reakci na v té době se rozšiřující možnosti velmi rychlého a nenáročného kopírování děl v digitální podobě. Zákodárce si zde uvědomoval potenciální ohrožení základních jistot autorů a dalších držitelů práv a v čl. 2 Informační směrnice tak určil povinnost členským státům toto právo v celé jeho šíři implementovat do svých národních úprav.⁷³

Do českého Autorského zákona bylo toto právo promítnuto do § 13. Ten stanoví, že *„rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.“*⁷⁴ Odst. 2 tohoto ustanovení pak obsahuje demonstrativní výčet různých druhů rozmnoženin, mezi které řadí i rozmnoženiny elektronické. Samotnou definici rozmnoženiny díla Autorský zákon neobsahuje, právní teorie však obecně vychází z pojetí práva na rozmnožování jakožto práva mechanického, tzn. že je jako takové bezpodmínečně vázáno na zachycení daného díla na určitý hmotný substrát.⁷⁵ Vzhledem k tomu se pak jeví vhodným definovat rozmnoženinu jako *„jakékoliv zachycení díla na hmotný nosič, prostřednictvím kterého je dílo možné objektivně vnímat, a to jak přímo, tak prostřednictvím technického či jiného zařízení.“*⁷⁶

Toto pojetí práva na rozmnožování díla je značně široké a jako takové zahrnuje pořizování jak trvalých rozmnoženin, tak i dočasných. Při užití děl v digitální podobě však může vznikat značné množství krátkodobých kopií, často pak bez vůle uživatele, a to i při pouhém nahlédnutí původní rozmnoženiny, resp. originálu díla. V rámci vypracovávání Informační směrnice zde byla obava, že pokud by pořizování těchto kopií znamenalo zásah do předmětného práva, mohla by ochrana poskytovaná autorům být nepřiměřeně široká, a tudíž by mohla vést k přílišnému omezení uživatelů. Tato obava pak dala za vznik jediné výjimce z autorských práv v Informační směrnici, kterou jsou státy povinny do svých úprav přijmout.⁷⁷ Jedná se o účelové omezení práva na rozmnožování ve vztahu k dočasným rozmnoženinám

⁷² SRSTKA, Jiří, BARTÁK Jan, DOBŘICHOVSKÝ Tomáš, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, 414s. ISBN 978- 80-7502-240-0, (dále jen „**Srstka, Barták, Dobřichovský**“), s. 101

⁷³ Směrnice 2001/29/ES, čl. 2.

⁷⁴ Autorský zákon § 13 odst. 1.

⁷⁵ Telec, Tůma, s. 178.

⁷⁶ Matějičný, s. 98.

⁷⁷ Seville, s. 63.

tvořícím nedílnou součást technologického procesu a umožňujícím přenos díla pomocí zprostředkovatele, nebo oprávněné užití díla.⁷⁸

Toto bylo do českého právního řádu promítnuto v rámci ustanovení § 38a Autorského zákona. Pojmově se jedná o „*omezení formou bezúplatné zákonné licence, jejímž smyslem je umožnit takové úkony rozmnožování, které ... nemají žádnou vlastní hospodářskou hodnotu.*“⁷⁹ Tyto úkony jsou pak nejčastěji spojeny s užitím děl na internetu, a to např. formou prohlížení (*browsing*), přenášení dat (*buffering, hosting*), či ukládání do paměti s přímým přístupem (RAM) nebo operační paměti (*caching*).⁸⁰ Jsou to právě tyto úkony, jež mají značnou relevanci ve vztahu k užití děl při provozu *streamovacích* služeb, a to zejména s ohledem na způsob, jak samotná technologie *streamingu* funguje.

⁷⁸ Směrnice 2001/29/ES, čl. 5.

⁷⁹ Telec, Tůma, s. 399.

⁸⁰ Telec, Tůma, s. 400,

3. Online streaming hudebních děl

Streaming je technologie přenosu dat počítačovou nebo obdobnou sítí, kdy jsou tato data koncovému uživateli konzistentně a průběžně zpřístupňována, a to během jejich odesílání zdrojovým uživatelem. Jako takový se pak odlišuje od *downloadingu*, tj. stahování, kdy jsou koncovému uživateli data zpřístupněna až poté, co dojde k jejich přenosu, resp. stažení, na zařízení koncového uživatele v jejich celistvosti. V internetovém prostředí je pak tato technologie nejčastěji využívána k přenášení audiovizuálního materiálu, tj. hudebních či audiovizuálních děl. Uživateli je tak umožněno vnímat předmětná díla okamžitě, již během jejich samotného přenosu. „*Oddělené dávky přenosového signálu vytvářejí kompletní soubor sdělovaného materiálu, které jsou dočasně ukládány do (vyrovnávací) paměti počítače ... a umožňují souvislé vnímání díla v celistvém „proudu“ vjemů.*“⁸¹

Jedná se tedy o technologii umožňující zpřístupňování hudebních či audiovizuálních děl v jejich nehmotné podobě bez nutnosti vytváření jejich trvalých kopií, a to buďto v reálném čase (*live streaming*), nebo na vyžádání (*on-demand streaming*).⁸² Toto zpřístupňování je pak možné považovat za užití díla v autorskoprávním slova smyslu. Na základě definičních znaků popsanych v předchozích kapitolách můžeme důvodně předpokládat, že se s největší pravděpodobností bude jednat o užití díla formou jeho sdělování veřejnosti a o rozmnožování díla. Ne však každé takové užití ale bude nutně znamenat zásah do autorových výlučných práv. Aplikací výše stanovených definic můžeme v tomto ohledu nahlédnout autorskoprávní aspekty této technologie a určit, na které případy *streamingu* autorských děl v online prostředí se úprava Autorského zákona uplatní a na které naopak ne.

3.1. Online *streaming* a právo na sdělování děl veřejnosti

Na celosvětovém trhu je v současné době něco málo přes 30 aplikací a programů poskytujících služby *streamingu* hudebních děl na vyžádání. Jedná se o služby jako je např. Spotify, Deezer, Apple music, YouTube, či Soundcloud.⁸³ Drtivá většina z nich pak operuje na v zásadě podobném modelu, kdy umožňují široké veřejnosti přístup k obsáhlé databázi hudebních děl na základě registrace v rámci dané aplikace nebo serveru. Skrze danou aplikaci

⁸¹ Telec, Tůma, s. 213.

⁸² Doporučení Komise ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (Text s významem pro EHP), *Úřední věstník Evropské Unie*, L 276, 21.10.2005, s. 54—57 (dale jen “**Doporučení**”).

⁸³ Srov. *Comparison of on-demand music streaming services*, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_on-demand_music_streaming_services#cite_ref-11.

je pak uživateli zpřístupněno značné množství hudebních děl, která ten může užít v místě a čase dle své volby. Počty uživatelů těchto služeb pak díky jejich globálnímu dosahu mohou dosahovat až několika stovek milionů.⁸⁴ Registrace může být bezplatná nebo za poplatek, často v závislosti na tom, zda se konkrétnímu uživateli v rámci poslechu jednotlivých děl přehrávají reklamy, nebo ne.

Když se na tento model podíváme ve světle výše stanovených definičních kritérií práva na sdělování veřejnosti zjistíme, že jim v mnohém odpovídá. Hudební díla jsou zde v nehmotné podobě zpřístupňována až stovkám milionů uživatelů, tj. bezesporu relativně velkému počtu osob, které lze považovat za veřejnost v autorskoprávním slova smyslu. Zároveň vzhledem k tomu, že dané zpřístupňování je původní v tom smyslu, že zde nedochází k technickému zprostředkování zpřístupnění již probíhajícího, můžeme tyto uživatele považovat za veřejnost novou. A v neposlední řadě jsou dané služby poskytovány s cílem dosažení přímého hospodářského zisku, který je generován buďto reklamou, či prostřednictvím vlastních plateb uživatelů. S přihlédnutím k těmto faktům je tedy možné bezpečně konstatovat, že provozování služeb *streamingu* hudebních děl na vyžádání akt sdělování veřejnosti představuje.

Vedle výše zmíněných platforem však existují i další služby využívající *streamingových* technologií, u nichž může být posouzení otázky sdělování veřejnosti o něco komplikovanější. Jedním druhem těchto služeb jsou například tzv. *cloudová* úložiště hudebních knihoven. Díky nim mají uživatelé možnost nahrát svou hudební knihovnu, typicky uloženou v jednom počítači, či jiném obdobném zařízení, na externí server, ze kterého pak mohou pomocí *streamingu* přehrávat takto nahraná hudební díla na kterémkoliv ze svých dalších přístrojů podporujících danou službu. Tyto služby, mezi které patří např. iTunes Match, či Google Play Music, jsou zpoplatněné, a tudíž provozované za účelem hospodářského zisku. Stejně jako u služeb *streamingu* hudebních děl na vyžádání fungují tato úložiště na registračním principu, přičemž registrovat se může v zásadě každý, kdo disponuje připojením k internetu. Počty uživatelů sice nejsou natolik závratné, jako u čistě *streamingových* platforem, přesto se však nejedná o zanedbatelná čísla.⁸⁵

Na první pohled bychom snadno mohli dojít k závěru, že se zde definiční znaky sdělování veřejnosti aplikují přiměřeně. Při provozování dané služby dochází ke zpřístupňování

⁸⁴ V případě serveru YouTube.com je to až 1.5 miliardy uživatelů, Srov. např. MCINTYRE, Hugh, *The Top 10 Streaming Music Services By Number Of Users*, Forbes, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.forbes.com/sites/hughmcintyre/2018/05/25/the-top-10-streaming-music-services-by-number-of-users/>.

⁸⁵ Srov. např. HINDY, Joe, *Apple Music vs Spotify vs Google Play Music*, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.androidauthority.com/apple-music-vs-spotify-vs-google-play-music-671277/>.

děl velkému počtu uživatelů v nehmotné podobě, přičemž provozovatel tímto generuje nemalý zisk. Důležité je si ale uvědomit, že každý uživatel má přístup pouze k té databázi hudebních děl, kterou sám do úložiště nahrál, a tedy k ní měl přístup již před tím, než začal danou službu využívat. V tomto ohledu tedy směřuje konkrétní akt sdělování určitého díla pouze vůči jednomu uživateli. A přestože službu může ve vztahu ke stejnému dílu užívat v jeden moment vyšší počet uživatelů, vždy je každému z nich jednotlivě zpřístupňována pouze ta konkrétní kopie, kterou on sám vlastní a kterou nahrál na *cloudový* server. Zároveň s tím by předmětná díla mohl stejným způsobem a na stejných zařízeních užívat i bez využití *cloudových* služeb. Dané úložiště zde pouze slouží jako technický prostředek, umožňující uživatelům odstranit příslušnou kopii hudebního díla z konkrétního zařízení, uvolnit tak na svém pevném disku místo pro jiná data a stále mít ke své hudební knihovně jednoduchý přístup. V takovém případě by tito uživatelé neměli představovat veřejnost, resp. novou veřejnost, ve výše uvedeném smyslu.⁸⁶

Tento příklad nám ukazuje jak zásadní je rozlišovat mezi technologií a službou samotnou. O sdělování veřejnosti se tedy bezesporu nebude jednat např. při domácím použití konzole Apple TV, jež uživateli umožňuje na své televizi sledovat film uložený v pevné paměti připojeného počítačového zařízení, přestože je k tomu užívána technologie *streamingu*. Jakmile by se však k danému počítači mohl připojit kdokoliv na světě, kdo konzoli Apple TV vlastní, a bylo by mu umožněno film si takto přehrát, o sdělování díla veřejnosti by s největší pravděpodobností šlo. Jak již bylo na mnoha místech v této práci zmíněno, nejzásadnější je v tomto směru posouzení, vůči komu samotné sdělování za pomoci *streamingové* technologie probíhá. Na tomto místě je vhodné též zmínit, že se sdělováním veřejnosti souvisí významný institut volného užití díla v rámci osobní potřeby fyzické osoby.⁸⁷ „*Pod toto ustanovení ... spadají nejenom případy, kdy osoba užívá dílo pro sebe, ale i ty, kdy k užití dochází v rámci domácnosti, či mezi osobami blízkými.*“⁸⁸ Na kritérium veřejnosti je tedy nutné vždy nahlížet touto perspektivou a s přihlédnutím k tomuto institutu.

Na základě výše uvedeného tedy můžeme určit, že *streaming* jakožto technologie v zásadě vždy zajišťuje zpřístupňování děl v jejich nehmotné podobě konkrétním osobám. Aby se však jednalo o akt spadající pod definici sdělování díla veřejnosti, je nutné, aby se takové zpřístupňování dělo vůči individuálně neurčitému okruhu osob, které lze považovat za novou veřejnost, a aby bylo prováděno za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského prospěchu.

⁸⁶ Srov. kapitola 3.1 výše.

⁸⁷ Autorský zákon § 30.

⁸⁸ Matějčíný, s. 63.

Pokud daný *streaming* naplní tyto znaky, jedná se o užití díla, ke kterému je zásadně potřeba souhlasu jeho autora, a to nejčastěji ve formě licence. V praxi se pak toto nejtýpčtěji bude vztahovat na komerční *streamingové* platformy, umožňující přístup k hudebním dílům online na vyžádání.

3.2. Online *streaming* a právo na rozmnožování díla

Užití formou sdělování veřejnosti není jediné, které je potřeba brát v potaz, když se bavíme o zpřístupňování děl pomocí *streamingu*. Jak již bylo částečně zmíněno výše, samotnou podstatou *streamovací* technologie je průběžné načítání díla do paměti počítače tak, aby jej mohl konkrétní uživatel v jím zvolenou chvíli vnímat. Toto načítání neprobíhá na pevný disk uživatelského zařízení, jako by tomu bylo u *downloadingu*, nýbrž do tzv. paměti s přímým přístupem (RAM), resp. operační paměti, a to zejména pro účely usnadnění jejich opětovného načtení.⁸⁹ Vznikají tak rozmnoženiny daného díla, které jsou svou povahou dočasné. Tento proces (tzv. *cashing*) je nedílnou součástí *streamovacích* technologií, bez něhož by tyto nemohly fungovat. „Právní nauka (i na mezinárodní úrovni) převážně dovozuje, že z hlediska autorskoprávního se nejedná o součást obsahu autorského práva na sdělování díla, ale o jinou formu užití díla, a to rozmnožování díla. Jedná se tedy o zvláštní způsob užití díla, pro které se vyžaduje souhlas autora, a to i přesto, že jde o užití vzájemně podmíněná a funkčně a hospodářsky související.“⁹⁰

Když se tedy podíváme na rozmnožování díla, jak bylo vymezeno výše zjistíme, že *cashing* skutečně bude spadat pod tento způsob užití díla. Informační směrnice, resp. zákon nám zde však nabízí bezúplatnou zákonnou licenci, kterou je možné na případy vytváření těchto dočasných rozmnoženin přímo aplikovat. V této souvislosti je však dobré poznamenat, že je nutné šetřit podmíněk, za kterých se daná licence uplatní. Pokud se tedy dané vytváření rozmnoženin nebude týkat přenosu díla uskutečněného prostředníkem či oprávněného užití díla, bude se jednat o takové užití, ke kterému bude nutné získat zvláštní souhlas autora.⁹¹ V praxi je však obtížné představit si *streamingový* systém, který by tento druh dočasných rozmnoženin vytvářel, resp. je obtížné si představit důvod, proč by je vytvářel.

Zvláštním případem jsou v tomto ohledu *streamovací* služby umožňující z dočasných kopií uložených ve vyrovnávací paměti přehrávat předmětná hudební díla i offline, tj. když není

⁸⁹ Matějčičný, s. 111.

⁹⁰ Telec, Tůma, s. 225.

⁹¹ Telec, Tůma, s. 225.

uživatel připojen k internetu.⁹² Zde by bylo možné uvažovat o tom, že by se na tyto rozmnoženiny výše zmíněná licence neuplatnila, jelikož nemají přímou souvislost s daným technickým přenosem dat. Na tyto situace se však v drtivé většině případů uplatní zákonná licence užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby⁹³, souhlas autora s tímto užitím by zde tudíž s největší pravděpodobností neměl být potřeba.

⁹² Např. služba iTunes Match umožňuje z vyrovnávací paměti počítače (RAM) takto přehrávat hudební díla, pokud ta do ní byla předtím načtena. Jedná se o mechanismus zajišťující zejména fungování služby i v případech výpadku internetového připojení.

⁹³ Autorský zákon § 30.

4. Správa autorských práv při poskytování *streamovacích* služeb

V předchozí kapitole byl *streaming* popsán ze dvou pohledů. Jednak jako technologie samotná a vedle toho jako prostředek poskytování služeb, při kterých dochází k užití autorských děl, a to včetně specifikace jednotlivých forem takového užití. Aby tedy mohly *streamingové* služby řádně fungovat, je důležité, aby konkrétní druh užití buďto spadl pod zákonem stanovenou výjimku či omezení souvisejícího autorského práva, nebo aby k němu získal poskytovatel předmětné služby oprávnění od autora daného díla. Poskytování těchto oprávnění je jednou z esenciálních součástí výkonu, resp. správy autorských práv, do níž dále spadá i uplatňování a ochrana těchto práv. Správu autorských práv pak mohou autoři vykonávat zásadně formou individuální či kolektivní správy. Zvláštním případem je pak výkon autorských práv prostřednictvím subjektu, který je nezávislý na autorech samotných a správní služby poskytuje za účelem dosahování zisku. Všechny tyto formy správy pak v přiměřené míře reflektuje i text Směrnice 2014/26/EU, a to i s přihlédnutím k roli, jakou mají v kontextu užití autorských děl v online prostředí.

4.1. Individuální správa autorských práv

Primární formou správy autorských práv je jejich individuální výkon. Jedná se o nejzákladnější model uplatňování a ochrany práv autora k jeho dílu, který je založen již samotnou existencí výlučných autorských práv. Individuální správa spočívá v tom, že autor svá práva vykonává osobně, a to zejména formou přímého udělování oprávnění k užití svých děl uživatelům formou licenčních smluv na straně jedné a uplatňováním nároků z neoprávněných užití v soudním či správním řízení na straně druhé.

Tato forma správy autorských práv je založena na přímé komunikaci mezi autorem a uživatelem, kteří mezi sebou vyjednávají podmínky příslušné licence. Jako taková pak skýtá značné výhody pro obě strany, jelikož si mohou podmínky daného licenčního vztahu sjednat co nejbližší svým představám. To by mělo ideálně vést k nastolení rovnováhy mezi zájmem autora na maximalizaci svých odměn a zájmem uživatele minimalizovat jemu vzniklé náklady. Problém však může nastat v případě, kdy je na některé straně více subjektů, případně je vztah mezi autorem a uživatelem ve faktické nerovnováze. V takovém případě může růst časová, finanční a administrativní zátěž, která je běžně s uzavíráním licenčních smluv spojená, čímž

logicky dojde ke snížení výhod plynoucích z individuálního vyjednávání.⁹⁴ Pokud chce autor udělit licenci více uživatelům, musí uzavřít smlouvu s každým z nich a následně kontrolovat, že žádný dílo neužívá v rozporu s ní. Stejně tak uživatel, který by měl zájem užít díla od několika autorů by při zvolení této formy správy musel jednat s každým z autorů jednotlivě. V tomto ohledu je logické, že historicky byl individuální výkon autorských práv spíše upozaďován a pomalu nahrazován kolektivní správou. Tato tendence postupně sílila zároveň s tím, jak technologický rozvoj umožňoval stále masovější užívání autorských děl, zejména pak v návaznosti na rozvoj digitálních technologií.⁹⁵

V posledních několika letech je však možné pozorovat opačný trend. Rozvoj digitálních technologií s sebou totiž nepřinesl pouze značný nárůst užití autorských děl, ale též i nové možnosti přímé autorské participace na vytváření nabídky nově vznikajících služeb. V této atmosféře začaly vznikat platformy podobné např. serverům Bandcamp či Soundcloud. Princip jejich fungování spočívá v tom, že nositelé práv uzavírají s poskytovatelem těchto služeb licenční smlouvu přímo, přičemž na jejím základě pak sami nahrávají svá autorská díla na příslušný sever, kde jsou tato zpřístupněna široké veřejnosti. Autor tak má možnost získat za prodej těchto děl a jejich sdělování veřejnosti vyšší odměny, než kdyby k uzavření licenční smlouvy došlo skrze prostředníka. Tyto služby tak umožňují autorům i uživatelům plně využít globálního dosahu moderních technologií za současného zachování výhod, jež oběma stranám individuální forma správy práv poskytuje.⁹⁶ Zároveň s tím může pro mnohé představovat tento způsob výkonu autorských práv vítanou alternativu oproti převládající správě kolektivní, která je často považována za ne zcela ideální formu správy práv.⁹⁷

O této vzrůstající oblibě přímého licencování, jejích příčinách a možných důsledcích bude v této práci ještě podrobněji popsáno dále. V tuto chvíli postačí zmínit, že individuální správa autorských práv získává na popularitě zejména mezi menšími autory hudebních děl, kteří na činnost kolektivních správců, a tudíž na výši jimi vyplácených licenčních odměn, mají značně omezený vliv, v důsledku čehož pak poptávají alternativní způsoby výkonu jejich práv. Pokud tato tendence bude pokračovat, mohla by mít značně nepředvídatelné následky, a to jak pro samotné autory a uživatele s ohledem na nabídku jednotlivých autorských repertoárů, stejně

⁹⁴ RIIS Thomas, ROGNSTAD Ole-Andreas, SCHOVSBØ Jens, Collective agreements for the clearance of copyrights – the case of collective management and extended collective licenses, In: RIIS, Thomas. *User Generated Law, Re-Constructing Intellectual Property Law in a Knowledge Society*, Cheltenham UK, Northampton MA: Edward Elgard Publishing, 2016, s. 55 – 76, ISBN: 978-1-78347-955-9, (dále jen „Riis“), s. 55.

⁹⁵ Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 284.

⁹⁶ Riis, s. 73.

⁹⁷ Riis, s. 73.

jako pro kolektivní správce, zejména pak ve vztahu k možnému ohrožení legitimacy výkonu jejich činnosti a jejich tradičního postavení v systému autorskoprávní ochrany.⁹⁸

4.2. Kolektivní správa autorských práv

I přes výše zmíněné představuje kolektivní správa stále hlavní formu uplatňování a ochrany autorských práv. Vzhledem k neustále vzrůstajícímu množství užití je pro nositele práv i nadále obtížné osobně zabezpečit užití jejich děl a zajistit s tím spojenou kontrolu uživatelů, přičemž zůstává otázkou, zda se tento stav někdy změní.⁹⁹ V tomto ohledu je tedy role kolektivních správců nezpochybnitelná, jelikož umožňují nositelům práv „výkon a ochranu jejich práv tam, kde je jejich individuální výkon obtížný, neúčelný, či zhora nemožný a naopak uživatelům a koncovým spotřebitelům zajišťuje přístup k výsledkům umělecké tvorby...“¹⁰⁰.

Již po více než dvě století se autoři sdružují za účelem kolektivního uplatňování a ochrany svých majetkových práv. Základní princip jejich výkonu kolektivní formou spočívá v tom, že nositelé práv vytvoří kolektivní subjekt, který následně správou a výkonem jejich práv pověří. Tento subjekt je jednak těmito nositeli práv tvořen a zároveň je jimi i ovládán.¹⁰¹ Historicky se tak kolektivní správci logicky formovali kolem jednotlivých druhů děl, které zakládající autoři vytvářeli. Výkon kolektivní správy je pak ze své podstaty neziskovou činností, veškeré příjmy by měly být přerozděleny nositelům práv v kolektivním správci sdruženým.

4.2.1. Historie kolektivní správy autorských práv

Kořeny kolektivní správy autorských práv je možné hledat ve Francii ke konci 18. století. Dramatici Pierre August Caron de Beaumarchais a Michel Jean Sedaine, společně se spisovatelem Jean-François Marmonelem tehdy uspořádali kampaň proti francouzským divadlům, které do té doby nerespektovaly jejich majetková a osobnostní autorská práva k dramatickým dílům.¹⁰² Výsledkem této kampaně bylo založení sdružení dramatiků v roce 1777 pod názvem *Bureau de la législation dramatique*. V návaznosti na aktivity tohoto sdružení došlo následně v roce 1829 ke zformování vůbec prvního kolektivního správce v moderním slova smyslu, kterým se stala do dnešního dne existující organizace SACD.¹⁰³

⁹⁸ Riis, s. 75.

⁹⁹ Matějičný, s. 23.

¹⁰⁰ Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 284.

¹⁰¹ Matějičný, s. 23.

¹⁰² Riis, s. 56.

¹⁰³ *Société des auteurs et compositeurs dramatiques*, Srov. Riis, s. 56.

Činnost tohoto kolektivního správce spočívala zejména ve vybírání autorských odměn z užití děl zastupovaných dramatiků v divadlech. Právo na tyto odměny měli autoři na základě dekretu ze dne 9.7.1791, jenž stejné právo přiznával i hudebním skladatelům. V roce 1847 pak textař Alexandre Bourget s skladatel Parizot vyhráli historicky první spor týkající se uplatnění nároku na odměnu za užití jejich děl. Výsledek tohoto sporu podnítl založení historicky první společnosti zabývající se správou autorských práv textařů, skladatelů a hudebních nakladatelů pod názvem SACEM.¹⁰⁴

Tento vývoj probíhající primárně na francouzském území tedy předznamenal cestu k vytvoření systému autorských sdružení a kolektivního uplatňování autorských práv, jak ho známe dnes. „K [jeho] rozšíření v celoevropském měřítku došlo ke konci 19. stol i v souvislosti s přijetím Bernské úmluvy v roce 1886.“¹⁰⁵ Prvním kolektivním správcem na českém území pak bylo rakouské sdružení autorů AKM¹⁰⁶. Čeští autoři dlouhodobě usilovali o založení čistě českého kolektivního správce, to se jim však podařilo až v roce 1919 v návaznosti na vytvoření samostatného českého státu. První československý kolektivní správce nesl název Ochranné sdružení československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních v Praze, zaps. společ. s r. o. a jako takový byl předchůdce dnešního kolektivního správce OSA.¹⁰⁷ V současné době působí na území České republiky celkem 6 kolektivních správců autorských práv, z nichž každý vykonává svou činnost ve vztahu ke specifickým předmětům ochrany.¹⁰⁸

Co se týče legislativního zakotvení, kolektivní správa byla v českém právu zásadně vždy součástí platných autorských zákonů. Po převratu v roce 1989 pak nutnost přizpůsobit instituty kolektivní správy novým poměrům dala vzniknout zvláštnímu zákonu upravujícímu tuto oblast.¹⁰⁹ Ten byl následně zrušen společně s přijetím Autorského zákona, který systém kolektivní správy upravuje dodnes. Tento systém pak „byl výrazně rozpracován novelou zákonem č. 102/2017 Sb. v důsledku implementace směrnice o kolektivní správě.“¹¹⁰

4.2.2. Fungování kolektivní správy autorských práv

Kolektivní správce tedy spravuje autorská práva z pověření nositelů práv. Výkon těchto svěřených práv pak spočívá v jejich sdružování do hromadných licencí, kterými je následně

¹⁰⁴ *Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique*, Srov. Matějičný, s. 23.

¹⁰⁵ Srstka, Barták, Dobřichovský s. 285.

¹⁰⁶ Staatlich genehmigte Gesellschaft der Autoren, Komponisten und Musikverleger (Státní společnost autorů, skladatelů a vydavatelů hudby).

¹⁰⁷ Srstka, Barták, Dobřichovský s. 285.

¹⁰⁸ Srov. Srstka, Barták, Dobřichovský s. 323 – 324.

¹⁰⁹ Jednalo se o Zák. č. 237/1995 Sb. o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů.

¹¹⁰ Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 286.

udělováno oprávnění k užití celého takto spravovaného repertoáru jednotlivým uživatelům.¹¹¹ Ti tak mohou dané předměty ochrany užít, aniž by zároveň museli osobně vyjednávat s každým nositelem práv individuálně. Autorům pak kolektivní správce poskytuje administrativní a systematické zázemí, které by pro ně mělo zabezpečit dostatečnou a účinnou ochranu jejich práv, stejně jako zajistit adekvátní výši licenčních odměn.¹¹²

Kolektivní správce zde funguje jako zprostředkovatel vztahu mezi autorem a uživatelem, přičemž jeho úkolem je při tomto zprostředkovávání jednat v zájmu svých členů – nositelů práv. Ve vztahu k nim „*eviduje ucelený katalog děl, k nimž spravuje autorská majetková práva a jejichž nositelům jsou rozúčtovány zinkasované příjmy.*“¹¹³ Vedle toho získává na základě uzavřených recipročních smluv oprávnění spravovat autorská práva k dílům členů zahraničních sesterských organizací. Celý souhrnný katalog děl pak kolektivní správce nabízí prostřednictvím výše zmíněných hromadných licencí jednotlivým uživatelům k užití na svém území, aby od nich následně inkasoval licenční odměny. Společně s tím přísluší kolektivnímu správci vybírat tzv. náhradní odměny, na něž mají nositelé práv nárok dle zákona a které představují kompenzaci za stanovené výjimky a omezení autorských práv. Za účelem řádného výkonu těchto činností pak provádí kolektivní správce monitoring užití jím zastupovaných děl, přičemž i následně vymáhá případné nároky autorů plynoucí z jakýchkoliv užití, která probíhají neoprávněně. V tomto ohledu disponuje ze zákona různými oprávněními, která zabezpečují řádný výkon této jeho kontrolní funkce.¹¹⁴

Vzhledem k povaze výše popsaných činností mají tradičně kolektivní správci *de facto* či *de jure* monopol ve vztahu ke správě jimi zastupovaných předmětů ochrany. I z tohoto důvodu zákon zavádí systém dohledu ze strany státu, který má za cíl zajišťovat spravedlivý a transparentní výkon kolektivní správy. Tento systém obsahuje mechanismy jak kontrolní, tak sankční povahy, jejichž konkrétní povaha se liší napříč úpravami jednotlivých států. Částečné sjednocení těchto mechanismů na evropské úrovni pak přinesla Směrnice 2014/26/EU.

4.2.3. Druhy kolektivní správy autorských práv

Jak bylo popsáno výše, kolektivní správce je k výkonu své činnosti výslovně pověřen samotným nositelem práv. Vedle tohoto základního modelu kolektivní správy, jenž je založen na principu dobrovolnosti, vykonává kolektivní správce na základě zákonného zmocnění též

¹¹¹ Riis, s. 55.

¹¹² Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 285.

¹¹³ Matějičný, s. 29.

¹¹⁴ Matějičný, s. 41-42.

správu práv nezastupovaných autorů, a to buďto v režimu tzv. rozšířené kolektivní správy, či správy povinné.

Rozšířená kolektivní správa se uplatní ve vztahu k udělování souhlasu s takovými druhy užití, u kterých je to účelné vzhledem k jejich povaze. Tento institut má svůj původ v severském modelu tzv. *extended collective licenses*, které vznikly za účelem ochrany uživatelů velkého množství předmětů ochrany, a to v zájmu posílení jejich právní jistoty při sjednávání hromadných licenčních smluv.¹¹⁵ Základní princip rozšířené kolektivní správy spočívá v tom, že takto udělená licence „opravňuje k užití příslušných předmětů ochrany všech nositelů práv bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o nositele smluvně zastupované či nikoli.“¹¹⁶ Tím je danému uživateli poskytnuta záruka, že při užití, které spadá pod režim rozšířené kolektivní správy bude licenční oprávnění získané od kolektivního správce dostačující ve vztahu ke všem autorským dílům, jež jím budou užitá. Účinky této rozšířené správy pak může každý autor ve vztahu ke svému repertoáru u kolektivního správce zásadně vždy vyloučit a vyhradit si tak právo o užití svého díla rozhodovat výlučně sám.¹¹⁷

Tuto možnost však autor nemá v případech tzv. povinné kolektivní správy, která v tomto směru představuje nevýraznější omezení autonomie vůle nositelů práv ze strany kolektivních správců. Toto je dáno zejména povahou práv spravovaných v povinném režimu, která často činí individuální výkon těchto práv velmi obtížným, někdy až zcela nemožným. Autor tak z tohoto důvodu nemá možnost sám udělovat oprávnění k výkonu těchto práv prostřednictvím licenčních ujednání, a je tudíž povinen strpět, že tento výkon za něj provádí kolektivní správce. Taxativní výčet povinně spravovaných práv obsahuje § 97d Autorského zákona, přičemž podstatou se jedná zejména o práva na odměnu za volná užití, za užití předmětů ochrany vysíláním rozhlasem nebo televizí, za opětovný prodej originálu uměleckého díla a za půjčování či prodej autorských děl. Speciálním případem je pak právo na roční doplňkovou odměnu podle § 71 odst. 4.¹¹⁸

Z hlediska předmětu zaměření této práce bylo v předchozích kapitolách vymezeno, že při poskytování služeb online *streamingu* hudebních děl dochází k zásahu jednak do práva autora na sdělování díla veřejnosti a zároveň s tím do práva na rozmnožování díla. S přihlédnutím k výše uvedenému pak můžeme určit, že výkon těchto práv při užití předmětů ochrany v rámci poskytování online *streamingových* služeb bude podléhat zásadně dobrovolné

¹¹⁵ K tomu více Riis, s. 57.

¹¹⁶ Telec, Tůma, s. 816.

¹¹⁷ Matějičský, s. 32.

¹¹⁸ Autorský zákon § 97d.

kolektivní správě. Sdělování děl veřejnosti v těchto případech, včetně s tím souvisejícího pořizování dočasných rozmnoženin, není užitím podléhajícím rozšířené kolektivní správě dle ustanovení Autorského zákona, ledaže se jedná o zpřístupňování knihovnou dle knihovního zákona.¹¹⁹ Stejně tak nenajdeme v § 97d žádné ustanovení odkazující na to, že by při takovém užití měl vznikat nárok na jakoukoliv odměnu, k jejímuž výběru by byl kolektivní správce oprávněn v režimu povinné správy práv. V tomto ohledu je tedy udílení oprávnění k užití hudebních děl při poskytování služeb *streamingu* na vyžádání plně v rukou nositele práv a je už pouze na něm, zda se rozhodne tuto činnost vykonávat sám, nebo tím pověří jiný subjekt.

4.3. Nezávislý výkon správy autorských práv

Kolektivní správa autorských práv představuje systém organizací, které jsou tvořeny či ovládány svými členy, pro než na základě pověření spravují autorská práva, přičemž tuto činnost nevykonávají za účelem zisku. Dlouhou dobu byl tento model ochrany a uplatňování autorských práv považován za jediný vhodný s přihlédnutím k zájmům jak autorů tak uživatelů, zejména pak s ohledem na vysoké transakční náklady, které je nutné na licencování předmětů ochrany a následnou kontrolu jejich užití v masovém měřítku vynaložit. V kontextu technologického rozvoje a s tím souvisejícího vzniku nových možností licencování děl a kontroly jejich užití si však nositelé práv začali klást otázku, zda skutečně kolektivní model správy autorských práv představuje nejefektivnější prostředek udělování oprávnění k užití předmětů ochrany.¹²⁰ Právě vysoké transakční náklady byly častým terčem kritiky v debatách týkajících se této otázky a nové technologie nabízely prostředky jejich efektivního snížení.¹²¹ V této atmosféře pak začaly vznikat komerční subjekty nabízející alternativní možnosti výkonu správy autorských práv.

Tyto subjekty se začaly formovat jako ziskové organizace fungující v zásadě na stejném principu jako kolektivní správci, kdy jim je svěřena role zprostředkovatele vztahu mezi uživatelem a autorem v jehož rámci udělují uživatelům jménem autorů licence k užití. Samotní nositelé práv pak netvoří členskou základnu této organizace, pouze jí udělují oprávnění spravovat jejich autorská práva. Společným cílem formování těchto organizací je poskytnutí alternativy k regulacemi a administrativou zatíženým kolektivním správcům, stejně jako

¹¹⁹ Srov. Autorský zákon § 97e.

¹²⁰ Riis, s. 86.

¹²¹ KATZ, Ariel, The potential demise of another natural monopoly: new technologies and the administration of performing rights, In. *Journal of Competition Law & Economics*, 2006, roč. 2, č. 2, s. 245–284, Dostupný také z WWW: <https://academic.oup.com/jcle/article-abstract/2/2/245/893160?redirectedFrom=fulltext> (dále jen „Katz“), s. 245.

vytvoření konkurenčního prostředí a s tím spojeného tlaku na snižování transakční nákladů a zvyšování odměn nositelů práv. Způsobů jak tohoto docílit je několik, základní princip se však v zásadě vždy opírá o konkrétní technologické řešení, které dá vzniknout určitému modelu správy.

Tyto organizace začaly v určitých formách vznikat již počátkem tohoto století.¹²² K jejich masovějšímu rozšiřování, které je předpokladem jejich efektivního fungování, však začalo docházet až v průběhu posledních několika let. Tohoto trendu si všiml i evropský zákonodárce, přičemž zde rozpoznal potřebu alespoň základní regulace činnosti těchto komerčních subjektů.¹²³ Směrnice 2014/26/EU tedy v tomto ohledu obsahuje definici tzv. ‚nezávislého správce práv‘, která do značné míry odpovídá znakům výše popsanych organizací.¹²⁴ Základními znaky nezávislého správce práv, které jej odlišují od správce kolektivního, jsou tedy především zisková povaha výkonu jeho činnosti a jeho nezávislost na samotných nositelích práv v tom smyslu, že jimi není vlastněn ani přímo či nepřímo ovládán. V současné době na českém území působí celkem 4 nezávislí správci práv, z nichž každý k výkonu správy přistupuje různým způsobem.¹²⁵

Společnost Nezávislá kultura, s.r.o. provozuje platformu, jejímž cílem je podpora nezávislých autorů a interpretů při provozování jejich děl živě dle § 19 Autorského zákona. Vedle toho zde existuje organizace IS Media s.r.o., která poskytuje služby *in-store* rozhlasového a televizního vysílání, přičemž v tomto ohledu působí i jako nezávislý správce práv zastupující autory, jejichž díla jsou prostřednictvím tohoto rozhlasového a televizního vysílání užívána. Tyto dvě platformy působí primárně jako alternativa ke kolektivnímu správci OSA a cílí na specifickou skupinu nositelů práv.

Činnost zbývajících dvou nezávislých správců se pak zaměřuje právě na výše zmíněné nastavení alternativních modelů správy autorských práv skrze využívání specifických technologických řešení. Platforma Copymarket.cz, provozovaná společností Nezávislý správce práv, s.r.o., funguje na tom principu, že namísto poskytování hromadných licencí k celému katalogu spravovaných předmětů ochrany jsou uživatelům nabízeny licence k jednotlivým repertoárům konkrétních nositelů práv zvlášť.¹²⁶ Uživatel má možnost si následně vybrat, ke kterým repertoárům chce oprávnění k užití získat, přičemž výši odměny za udělení dané licence

¹²² Srov. Katz, s. 247.

¹²³ Směrnice 2014/26/EU, recitál 15.

¹²⁴ Směrnice 2014/26/EU, čl. 3 písm. b).

¹²⁵ Ministerstvo kultury ČR vede seznam nezávislých správců práv. Ten je dostupný na: <https://www.mkcr.cz/seznam-nezavislych-spravcu-prav-1640.html>.

¹²⁶ Srov. *O Copymarket.cz*, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.copymarket.cz/o-sluzbe>.

si určuje sám autor. Správce tak funguje jako jakési ‚tržiště‘, na kterém se střetává nabídka autorů s poptávkou uživatelů. Za současného využití typizovaných licenčních smluv a příslušných mechanismů zajišťujících kontrolu daného užití je tak vytvořen potenciálně značně efektivní systém umožňující uživatelům zaplatit licenční poplatek pouze těm autorům, jejichž díla reálně využijí. Tím jsou sníženy náklady na pořízení licencí za současného zachování možnosti autora sjednat si individuální výši licenční odměny.

Nejmladším nezávislým správcem působícím na českém území je pak společnost Soundreef CZ s.r.o.. Tato dosahuje snižování nákladů správy zejména prostřednictvím využívání automatizované kontroly užití jednotlivých předmětů ochrany uživateli. K tomu využívá technologii tzv. *audio-monitoringu*, která je schopna pomocí analýzy zvukových vln v reálném čase rozpoznat, že konkrétní hudební dílo je uživatelem v danou dobu přehráváno.¹²⁷ Díky tomu má autor, stejně jako samotný správce, možnost se o daném užití dozvědět prakticky okamžitě a bez vynaložení významnějšího úsilí. Takto získaná data pak slouží jednak jako podklad k rozúčtovávání autorských odměn, stejně jako kontrolní mechanismus oprávněnosti užití konkrétních děl.

Nakolik jsou výše uvedené modely funkční jako alternativa k individuálnímu, resp. kolektivnímu uplatňování autorských práv při užití děl v rámci provozování *streamovacích* služeb bude možné posoudit až s odstupem času. Jako takoví však mají nezávislí správci práv značný potenciál, zejména pak s přihlédnutím k tomu, že autorům a uživatelům nabízejí vysokou míru flexibility při vzájemném vyjednávání společně se snížením transakčních nákladů běžně spojených s výkonem tradiční kolektivní správy.

4.4. Správa autorských práv a online *streaming* hudebních děl

V předchozích kapitolách byly popsány jednotlivé modely správy autorských práv. Zůstává však otázkou, jak se tyto uplatní ve vztahu k poskytování služeb online *streamingu* hudebních děl na vyžádání. Převládající formou správy autorských práv vztahujících se k užití předmětů ochrany při provozování *streamovacích* služeb je v současné době stále správa kolektivní. Jak ale bylo zmíněno výše, organizace kolektivní správy historicky představovaly vždy až druhé nejlepší řešení dané problematiky. Vzhledem k vysokým transakčním nákladům na celkový výkon správy však autoři neměli jinou možnost, jak svá práva efektivně vykonávat. Tento stav se však v průběhu posledních let začal pomalu, ale jistě měnit.¹²⁸ S přihlédnutím

¹²⁷ Srov. *Your music on Radio and Tv. Soundreef tracks it in real time*, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: http://www.soundreef.com/en/blog/music_radio_tv_monitoring/.

¹²⁸ Riis, s. 73.

k tomu, že práva pojící se s užitím děl na *streamovacích* platformách jsou spravována v dobrovolném režimu, je jen a pouze na nositeli těchto práv určit si, zda pro něj kolektivní forma správy představuje ve výše zmíněném ohledu nejlepší řešení.

Základním faktorem pro posouzení, jakou formou budou autoři svá práva spravovat je otázka výhod, jež každá forma správy danému nositeli práva poskytuje. Co se týče užití hudebních děl v rámci služeb online *streamingu*, jsou těmito poptávanými výhodami primárně schopnost správce nabízet licence pro tuto formu užití, stejně jako možnost získání dostatečně vysoké odměny z každého jednoho přehrání autorova díla. A právě v těchto ohledech se ukázala kolektivní správa být částečně neefektivní. Její tradiční teritoriální pojetí zapříčinilo, že jednotlivé organizace nebyly schopny dostatečně rychle reagovat na požadavky rychle se vyvíjejícího trhu týkající se získávání multi-teritoriálních licencí k online užití, resp. jejich snahy reagovat adekvátně vyvolaly v Evropské Komisi obavy ohledně možného narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.¹²⁹ Zároveň s tím vyjednávání kolektivních správců s poskytovateli *streamovacích* služeb o výši licenčních odměn za užití předmětů ochrany ne zcela naplnilo očekávání většiny zastupovaných nositelů práv.¹³⁰ Ve stejné době se též vedly diskuse ohledně monopolů jednotlivých kolektivních správců, včetně problematiky možného zneužívání jejich dominantního postavení a porušování pravidel hospodářské soutěže.¹³¹

Všechny výše uvedené faktory pak podporovaly a dále podporují rozvoj nových možností alternativních způsobů výkonu autorských práv, a to ať už se jedná o jejich individuální výkon, či správu prostřednictvím nezávislých správců. Riis tento fenomén popisuje jako problém internacionalizace a individualizace správy autorských práv.¹³² Zatímco internacionalizace ztěžuje možnosti národních kolektivních správců řádně reprezentovat jimi zastoupené nositele práv, individualizace vede k postupnému oslabování samotné členské základny kolektivních správců, v důsledku čehož dochází i k oslabování legitimacy výkonu jejich činností.¹³³ V tomto ohledu je tedy možné, že tradiční roli kolektivních správců v systému správy autorských práv bude nutné v nejbližší době do určité míry přehodnotit, obzvláště pokud nedojde k nastavení mechanismů zajišťujících růst důvěry, kterou autoři a další nositelé práv v kolektivní správce historicky vkládali.

¹²⁹ SCHWEMER Felix, Emerging models for cross-border online licensing, In. RIIS, Thomas. *User Generated Law, Re-Constructing Intellectual Property Law in a Knowledge Society*, Cheltenham UK, Northampton MA: Edward Elgard Publishing, 2016, s. 77 - 98 ISBN: 978-1-78347-955-9, (dále jen „Schwemer, In Riis“), p. 79-80.

¹³⁰ Schwemer, In Riis, s. 86.

¹³¹ Srov. např. Rozsudek Soudního Dvora Evropské Unie ze dne 27. 2. 2014 ve věci C-351/12, řízení OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. v Léčebné lázně Mariánské Lázně, a.s. (dále jen „OSA v Mariánské Lázně“).

¹³² Riis, s. 72.

¹³³ Riis, s. 75.

Už nyní je ale jasné, že co se poskytování služeb online *streamingu* hudebních děl týče, nekolektivní formy správy autorských práv mají pro jejich nositele bezesporu vzrůstající význam. Přestože individuální správa může být i dnes značně administrativně náročná, vzrůstající počet platforem vybudovaných na principu přímého licencování umožňuje stále širšímu spektru nositelů práv tento model využívat. Výhody přímého licencování si samozřejmě uvědomují i samotní uživatelé, o čemž svědčí mj. i např. nedávné rozhodnutí platformy Soundcloud zavést systém přímého vyplácení odměn autorům za každé jedno přehrání jimi nahraných hudebních děl.¹³⁴

Společně s tím neustálý vývoj nových technologií motivuje nezávislé správce práv odpovídat na poptávku trhu nabízením inovativních přístupů k výkonu, uplatňování a ochraně autorských práv. V nedávné době začaly vznikat např. již i první licenční platformy založené na technologii blockchain a tzv. ‚smart contracts‘.¹³⁵ Je samozřejmě legitimní ptát se, jak budou tyto nově vznikající platformy schopny reagovat na veškeré současné problémy spojené se správou autorských práv. Nezávislá správa práv je stále relativně mladý institut a až čas ukáže, jakou roli bude v komplexním autorskoprávním systému hrát. Zároveň s tím je nutné pamatovat i na možné zneužití tohoto modelu správy, nositelé práv a uživatelé by tedy měli mít k dispozici mechanismy určené k tomu, aby se mohli dostatečným způsobem případnému zneužití bránit.

Současná situace tedy představuje určitý přelom, co se správy autorských práv při užití děl v rámci *streamovacích* platforem týče. Jednou ze základních legislativních intervencí poslední doby, která tento přelom alespoň v základní rovině reflektuje je i Směrnice 2014/26/EU. Jako taková má za cíl nabídnout kolektivní správě prostředky adaptovat se na tyto probíhající změny a minimalizovat rizika s výše zmíněnými problémy spojená. V následujících kapitolách tak budou rozebrány veškeré podstatné změny, které tento dokument do uspořádání systému správy autorských práv přinesl.

¹³⁴ K tomu viz např. *SoundCloud Premier Monetization Program Opening to Hundreds of Thousands of Original Music Creators*, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://press.soundcloud.com/169082-soundcloud-premier-monetization-program-opening-to-hundreds-of-thousands-of-original-music-creators>.

¹³⁵ K tomu viz např. *Top Blockchain-Based Projects That Support DJs + Producers*, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: https://djtechtools.com/2018/11/05/top-blockchain-based-projects-that-support-djs-producers/?fbclid=IwAR3Ff444kVXefd_oVAFST6SGyJG017U8oIdrHmyI6G9ALWhS6g_IUgd2Sx8.

5. Směrnice 2014/26/EU

5.1. Historická východiska Směrnice 2014/26/EU

Jak již bylo zmíněno na několika místech v této práci, rozvoj internetu a s tím souvisejících nových způsobů užití předmětů ochrany vnesl do fungujícího systému správy autorských práv potřebu řešení nových problémů. Bezhraniční povaha internetu vyvolala nutnost vypořádat se s otázkou, jak licencovat autorské dílo pro užití v online prostředí. Aplikace v autorském právu obecně platné komunikační teorie vede k tomu, že jakékoliv užití předmětu ochrany na internetu znamená, že daný uživatel musí k tomuto užití získat licenci s územním rozsahem zahrnujícím celý svět.¹³⁶ Systém udělování oprávnění ze strany kolektivních správců, kteří do nedávna představovali v zásadě jediný efektivní způsob hromadného licencování hudebních děl, byl však tradičně omezen na jednotlivá území, na nichž kolektivní správci působí. Pokud by tedy měl konkrétní uživatel zájem na tom získat oprávnění k užití např. hudebních děl online formou jejich sdělování veřejnosti, musel by jednat s každým kolektivním správcem zvlášť.¹³⁷ Toto by vedlo ke značně nežádoucímu stavu, jelikož získání licenčních oprávnění pro všechna území v rámci online užití předmětů ochrany by bylo v praxi v zásadě nemožné.¹³⁸

Počátkem milénia si potřebu zavedení určité formy multi-teritoriálního licencování začaly uvědomovat samotné organizace kolektivní správy. Navazující debaty pak vyústily v přijetí dvou standardizovaných dohod organizacemi CISAC a BIEM.¹³⁹ Tzv. Santiagská dohoda¹⁴⁰ upravovala práva v rámci sdělování děl veřejnosti, přičemž Barcelonská dohoda¹⁴¹ pak řešila mechanická práva.¹⁴² Cílem těchto dohod bylo vytvoření systému, ve kterém měl mít uživatel možnost získat licenci k online užití celosvětového repertoáru, a to od kolektivního správce působícího ve státě sídla tohoto uživatele. Aby tento systém mohl fungovat, kolektivní správci by prostřednictvím vzájemně uzavíraných recipročních smluv získávali oprávnění licencovat repertoár cizích kolektivních správců k užití online na celém světě.¹⁴³

Krátce po nabytí účinnosti těchto dohod se však Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž Evropské komise vyjádřilo k jejich existenci značně negativně. Přestože Komise

¹³⁶ Srov. Matějčíný, s. 103.

¹³⁷ Doporučení, recitál 7.

¹³⁸ Matějčíný, s. 103.

¹³⁹ Bureau International de l'Édition Mécanique (dále jen „BIEM“).

¹⁴⁰ CISAC, 2000.

¹⁴¹ BIEM, 2001.

¹⁴² Matějčíný, s. 104.

¹⁴³ Schwemer, In Riis, s. 80.

podporovala samotný princip jednorázového kontaktního místa pro získání celosvětové licence k užití hudebního repertoáru online, ustanovení omezující možnost uživatele získat tuto licenci pouze od svého ‚domácího‘ kolektivního správce vyvolávalo obavy možného narušení hospodářské soutěže v rámci vnitřního trhu. V důsledku těchto vyjádření pak nedošlo k prodloužení účinnosti ani jedné z dohod, obě tedy zanikly v roce 2004.¹⁴⁴ *„Do dnešního dne tedy neexistuje žádná jiná platná dohoda a na poli internetu tak ještě donedávna panovala nejistota v otázce, kdo je oprávněn komu a pro jaké území dát souhlas k užití chráněných děl.“*¹⁴⁵

Samotná Evropská Komise pak k řešení tohoto vzrůstajícího problému z počátku volila spíše obezřetný přístup. Jejím hlavním cílem bylo dosažení jednotného vnitřního trhu, a to i ve vztahu ke správě autorských práv. V roce 2004 pak vydala po delším sledování fungování kolektivních správců na evropském území Sdělení¹⁴⁶, ve kterém vyjádřila, že předpokladem vytvoření skutečně jednotného trhu v oblasti online i offline užívání duševního vlastnictví je zejména sjednocení evropského přístupu k některým otázkám základních aspektů fungování kolektivní správy.¹⁴⁷ V návaznosti na to vydala Komise Doporučení 2005/737/EC, které mělo za cíl problematiku přeshraniční správy autorských práv vyřešit, a to prostřednictvím zavedení licencí k užití pro více území. Zároveň s tím mělo být nositelům práv umožněno aby svěřili správu jakéhokoliv z online práv *„kolektivnímu správci dle svého výběru bez ohledu na členský stát sídla nebo státní příslušnost kolektivního správce či nositele práv.“*¹⁴⁸

Jakkoliv byly cíle tohoto dokumentu perspektivní, vlastní text byl do značné míry nekoncepční a nereflektoval skutečné potřeby tehdejšího trhu. Komise totiž Doporučení vydala pouze na základě provedené interní studie a nijak ho nekonzultovala s kolektivními správci, nositeli práv, či jinými evropskými institucemi. Z této příčiny se Doporučení stalo terčem kritiky, a to nejen ze strany aktérů trhu, ale i ze strany Evropského parlamentu, který v roce 2007 Doporučení Usnesením odsoudil.¹⁴⁹ Komisi zejména vytkl to, že dokument opomněla konzultovat s klíčovými zúčastněnými stranami a evropskými institucemi. Zároveň s tím poukázal na jeho nekoncepčnost, která způsobila, že byla do fungujícího systému vnesena

¹⁴⁴ Schwemer, In Riis, s. 80-81.

¹⁴⁵ Matějčičný, s. 104.

¹⁴⁶ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European and Economic and Social Committee, The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market from 16.4.2004, COM (2004) 261 final.

¹⁴⁷ Schwemer, In Riis, s. 82.

¹⁴⁸ Doporučení, čl. 3.

¹⁴⁹ Legislativní usnesení Evropského parlamentu přijaté dne 13. března 2007 k doporučení Komise ze dne 18. října 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (2005/737/EC) (2006/2008(INI)).

značná právní nejistota a chaos.¹⁵⁰ V tomto ohledu měl parlament za to, že úpravu takto komplexní záležitosti by bylo nejlepší řešit na úrovni sekundárního práva, a to formou rámcové směrnice.¹⁵¹

Přibližně v této době pak začali nositelé práv pomalu hledat alternativní řešení jak svá díla licencovat k užití v prostředí internetu. Někteří významní hudební nakladatelé postupně přestali využívat služeb kolektivních správců a začali svěřovat správu svých repertoárů organizacím, jako byla například britsko-německá agentura CELAS.¹⁵² Tyto subjekty, které byly často formovány jako dceřiné organizace evropských kolektivních správců, byly zakládány na modelu přímého licencování jednotlivých repertoárů k užití pro více území. Tento systém tak přinesl částečné řešení výše zmíněného problému, a otevřel tak uživatelům přístup k předmětům ochrany a jejich užití v online prostředí. Vytváření těchto organizací však přineslo jeden zásadní nežádoucí efekt, kterým byla fragmentace jednotlivých repertoárů nabízených uživatelům, což v konečném důsledku vedlo ke zvyšování transakčních nákladů pro uživatele.¹⁵³

V reakci na tuto fragmentaci se začaly jednotlivé organizace kolektivní správy sdružovat do tzv. ‚licenčních center‘, a to s cílem poskytnout uživatelům jednorázové kontaktní místo k získávání oprávnění k online užití hudebních děl.¹⁵⁴ Uživatel tak získal možnost obstarat si licenci k veškerým repertoárům těch kolektivních správců, kteří jsou členy daného licenčního centra, a to k užití na všech územích, na nichž tyto správci působí. Tato centra začala vznikat už v roce 2007 a většina z nich působí dodnes. Jako taková nabízejí poměrně efektivní způsob získávání licencí k předmětům ochrany k užití na internetu za současného řešení výše zmíněného problému fragmentace repertoárů.

Právě agregace práv k online užití a sjednocování repertoárů za pomoci recipročních smluv uzavíraných kolektivními správci patří mezi základní cíle Směrnice 2014/26/EU. Ta vznikla jako reakce na nedostatečné zohlednění Doporučení jednotlivými aktéry na poli správy autorských práv a jako taková by tedy v tomto ohledu měla představovat alespoň základní

¹⁵⁰ FISCOR, Mihály, *Collective Management and Multi-territorial Licensing: Key Issues of the Transposition of Directive 2014/26/EU*, In. STAMATOUDI, Irini. *New Developments in EU and International Copyright Law (Information Law)*, Wolters Kluwer, 2016, s. 211 – 250, ISBN 978-9-04115-991-5 (dále jen „Fiscor“), s. 240

¹⁵¹ Matějčičný, s. 105.

¹⁵² CELAS (Central European Licensing and Administration Services) byla společná iniciativa Britského a Německého kolektivního správce, která nabízela přeshraniční licencování repertoáru nakladatele EMI Music Publishing k jeho užití online. Srov. Schwemer, In Riis, s. 83.

¹⁵³ Schwemer, In Riis, s. 83-84.

¹⁵⁴ Schwemer, In Riis, s. 85.

legislativní uchopení problematiky udělování licencí pro více území k užití hudebních děl online.¹⁵⁵

5.2. Ideová východiska a struktura Směrnice 2014/26/EU

Směrnice 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu byla přijata Evropským parlamentem a Radou dne 26.2.2014. Jak bylo naznačeno výše, Evropská komise již delší dobu pociťovala, že tradiční systém hranicemi omezené kolektivní správy není v mnoha ohledech vhodný pro správu práv v éře digitálních technologií. Vedle toho vnímala, že nedostatečná hospodářská soutěž mezi kolektivními správci představuje ohrožení zájmů jak nositelů práv, tak i uživatelů. V tomto ohledu Komise shledala, že některé praktiky evropských kolektivních správců vzbuzují obavy ve vztahu k transparentnosti výkonu jejich činnosti, rovnému zacházení s jednotlivými nositeli práv a řádnému nakládání s příjmy plynoucími z výběru autorských odměn.¹⁵⁶ Dle názoru Komise pak tyto praktiky ztěžovaly jakoukoliv integraci inovativních služeb do systému kolektivní správy.¹⁵⁷

Z těchto důvodů byla tedy Směrnice 2014/26/EU přijata. Jako taková má v zásadě dvě základní části. První z nich zahrnuje hlavy I, II, IV a V Směrnice, které nastavují a sjednocují požadavky na výkon a regulaci činností organizací kolektivní správy. Tato ustanovení se vztahují na všechny kolektivní správce usazené na území EU.¹⁵⁸ Druhá část se pak věnuje zavedení systému udílení multi-teritoriálních licencí k užití hudebních děl v online prostředí. Hlava III Směrnice, ve které je úprava tohoto systému obsažena, se pak uplatní pouze ve vztahu k organizacím kolektivní správy usazeným v EU, které „*spravují autorská práva k užití hudebních děl online pro více území.*“¹⁵⁹ Vedle toho vztahuje Směrnice některá ustanovení části první i na v Unii usazené nezávislé správce práv.¹⁶⁰

Ve vztahu k regulaci činnosti všech kolektivních správců, představují ustanovení Směrnice reakci na výše zmíněné obavy týkající se transparentnosti, rovného přístupu k nositelům práv, stejně jako i samotné efektivity výkonu kolektivní správy.¹⁶¹ Směrnice

¹⁵⁵ Směrnice 2014/26/EU, recitál 6.

¹⁵⁶ MENDIST, Dinusha, Directive 2014/26/EU on collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market, In. LODDER, Arno R., MURRAY, Andrew D., *EU Regulation of E-Commerce: A Commentary*, Cheltenham UK, Northampton MA: Edward Elgard Publishing, 2017, s. 290 – 312, ISBN: 978-1-78536-933-9, (dále jen „Mendist“), s. 295-296.

¹⁵⁷ Seville, s. 93.

¹⁵⁸ Směrnice 2014/26/EU, čl. 2 odst. 1.

¹⁵⁹ Směrnice 2014/26/EU, čl. 2 odst. 2.

¹⁶⁰ Směrnice 2014/26/EU, čl. 2 odst. 4.

¹⁶¹ Seville, s. 94.

obsahuje v tomto ohledu poměrně detailní úpravu, jejímž cílem je zejména to, aby „organizace kolektivní správy jednaly v nejlepším zájmu nositelů práv, ... a neukládaly jim žádné povinnosti, které nejsou objektivně nezbytné pro ochranu jejich práv a zájmů nebo pro účinnou správu jejich práv.“¹⁶²

Za tímto účelem Směrnice přiznává nositelům práv několik zásadních oprávnění. Mezi tyto patří mj. možnost nositele práv svobodně zmocnit ke správě svých práv jakoukoliv organizaci kolektivní správy podle svého výběru, a to bez ohledu na sídlo této organizace stejně jako na sídlo či bydliště nositele práv. Organizace kolektivní správy, kterou si nositel práv takto zvolí je pak povinna jeho práva začít spravovat, ledaže tato nespadají do její působnosti.¹⁶³ Vedle toho mohou nositelé práv kdykoliv zmocnění udělené kolektivnímu správci vypovědět, a to z jakéhokoliv důvodu.¹⁶⁴ Nositelům práv bylo též přiznáno právo udílet oprávnění pro nekomerční užití předmětů ochrany dle jejich volby.¹⁶⁵ V neposlední řadě pak Směrnice upravuje požadavky na členství v organizaci kolektivní správy, když stanoví, že se musí zakládat na transparentních a nediskriminačních kritériích, přičemž kolektivní správce by měl zajistit rovnovážnou a spravedlivou účast všech kategorií jeho členů na svém vnitřním rozhodovacím procesu.¹⁶⁶

Další ustanovení Směrnice se pak týkají organizace činnosti kolektivních správců a zajištění transparentnosti a řádné správy příjmů z výkonu práv. Organizace kolektivní správy tak mají povinnost např. zřizovat dozorčí orgány, které by měly kontrolovat činnost osob vykonávajících řídicí funkce.¹⁶⁷ Výběr a správa příjmů z výkonu práv by měla probíhat s náležitou péčí a veškeré takto vybrané odměny by měly být řádně a včas vypláceny nositelům práv, a to bez jakýchkoliv nepřiměřených srážek.¹⁶⁸ Ve vztahu ke všem zásadním aspektům správy práv by měly být nositelům práv poskytovány informace, a to jednak pravidelně přímo ze strany kolektivního správce, stejně jako *ad hoc* na vyžádání.¹⁶⁹ Vedle toho mají kolektivní správci povinnost zveřejňovat některé základní informace týkající se jejich činnosti; pravidelně jednou za účetní období by pak měli zveřejnit výroční zprávu o transparentnosti.¹⁷⁰ Směrnice dále upravuje i způsoby vyjednávání o udělování licenčních oprávnění uživatelům, kdy stanoví,

¹⁶² Směrnice 2014/26/EU, čl. 4.

¹⁶³ Směrnice 2014/26/EU, čl. 5 odst. 2.

¹⁶⁴ Směrnice 2014/26/EU, čl. 5 odst. 4.

¹⁶⁵ Směrnice 2014/26/EU, čl. 5 odst. 3.

¹⁶⁶ Směrnice 2014/26/EU, čl. 6.

¹⁶⁷ Směrnice 2014/26/EU, čl. 9 a 10.

¹⁶⁸ Směrnice 2014/26/EU, čl. 11 – 13.

¹⁶⁹ Směrnice 2014/26/EU, čl. 18.

¹⁷⁰ Směrnice 2014/26/EU, čl. 21 – 22.

že veškerá tato jednání musí probíhat v dobré víře a uplatňované licenční podmínky musí být založeny na objektivních a nediskriminačních kritériích.¹⁷¹

Za účelem prosazování výše uvedeného musí kolektivní správci poskytovat svým členům účinné a včasné postupy pro vyřizování stížností.¹⁷² Zároveň s tím je členským státům umožněno stanovit, „aby spory mezi organizacemi kolektivní správy, členy organizací kolektivní správy, nositeli práv nebo uživateli, ... podléhaly rychlému, nezávislému a nestrannému postupu pro alternativní řešení sporů.“¹⁷³ Členské státy pak mají zajistit kontrolu dodržování povinností kolektivních správců, které jim plynou z vnitrostátních úprav přijatých na základě této Směrnice.¹⁷⁴

Ve vztahu k regulaci fungování kolektivních správců tedy Směrnice obsahuje značně detailní a komplexní úpravu aplikovatelnou na kteroukoliv organizaci kolektivní správy bez ohledu na povahu spravovaných práv či předmětů ochrany.¹⁷⁵ Co se týče části věnující se přeshraničnímu licencování hudebních děl pro jejich užití online je předmětná úprava Hlavy III v porovnání s výše uvedeným poměrně krátká, přesto však řeší poměrně zásadní otázky. „Základní myšlenkou je systém nevýhradních recipročních smluv mezi kolektivními správci, na základě kterých se budou tito správci pověřovat pro udělování multiteritoriálních licencí v rámci online prostředí.“¹⁷⁶ Jako takový by měl tento systém fungovat na principu tzv. Evropského Licenčního Pasu, kdy každá organizace kolektivní správy, která má být pověřena k udělování těchto licencí, musí splňovat specifické technologické a organizační požadavky.¹⁷⁷ Tyto jsou podrobně vymezeny v člancích 24 – 28 Směrnice a zahrnují zejména schopnost kolektivního správce řádně identifikovat zastupovaná hudební díla, kontrolovat jejich užití, stejně jako jeho způsobilost v tomto ohledu zajistit přesnou a včasnou fakturaci uživatelům a následný výběr a distribuci získaných příjmů.¹⁷⁸ Uzavírané reciproční smlouvy musí být vždy nevýhradní a pověřená organizace kolektivní správy musí ke svěřeným právům přistupovat nediskriminačním způsobem.¹⁷⁹

Výše uvedené požadavky jsou poměrně vysoké a vyžadují nemalé investice do technické a administrativní infrastruktury jednotlivých správců.¹⁸⁰ Z toho důvodu tak Směrnice

¹⁷¹ Směrnice 2014/26/EU, čl. 16.

¹⁷² Směrnice 2014/26/EU, čl. 33.

¹⁷³ Směrnice 2014/26/EU, čl. 34.

¹⁷⁴ Směrnice 2014/26/EU, čl. 36.

¹⁷⁵ Mendist, s. 298.

¹⁷⁶ Matějčičný, s. 105.

¹⁷⁷ Mendist, s. 305.

¹⁷⁸ Seville, s. 95.

¹⁷⁹ Směrnice 2014/26/EU, čl. 29.

¹⁸⁰ Seville, s. 95.

umožňuje kolektivním správcům, kteří nechtějí, nebo nemají kapacity na to tyto požadavky splnit, využít takzvaného ‚tag-on‘ režimu.¹⁸¹ Díky tomu je těmto správcům umožněno požádat jinou organizaci kolektivní správy, která dostatečnými kapacitami disponuje, o uzavření smlouvy o zastupování jimi spravovaných práv. V případě, že dožádaná organizace již licence pro více území ve vztahu ke stejným kategoriím práv k hudebním dílům uděluje, má povinnost této žádosti vyhovět.¹⁸² V případě, že určitý kolektivní správce nezačal poskytovat multi-teritoriální licence a ani tím nepověřil žádnou sesterskou organizaci do 10. 4. 2017, mají příslušní nositelé práv možnost odejmout tomuto správci oprávnění k výkonu jejich práv k hudebním dílům online za účelem udělování licencí pro veškerá území. Následně mají tito nositelé práv možnost udělovat dané licence sami, případně tím pověřit jakýkoliv jiný subjekt, včetně kterékoliv organizace kolektivní správy splňující ve Směrnici uvedená kritéria.¹⁸³ Poslední ustanovení Hlavy III pak obsahuje výjimku týkající se práv k hudebním dílům online pro rozhlasové a televizní programy, jejímž účelem je usnadnění udělování licencí pro účely souběžného i pozdějšího online přenosu televizního a rozhlasového vysílání.¹⁸⁴

5.3. Dopady Směrnice 2014/26/EU

Důvodová zpráva ke Směrnici 2014/26/EU uvádí, že hlavním cílem navrhované úpravy je „a) zlepšit normy v oblasti řízení a transparentnosti kolektivních správců, aby nad nimi nositelé práv mohli vykonávat účinnější kontrolu, a přispět k zefektivnění jejich správy a b) usnadnit udělování licencí pro více území na autorská práva k hudebním dílům kolektivními správci pro účely poskytování online služeb.“¹⁸⁵ Na první pohled se zdá, že přijaté znění oba tyto cíle reflektuje a zavádí důležité mechanismy k jejich naplnění. Jako taková sleduje Směrnice základní principy stanovené v Doporučení a zasazuje správu autorských práv do kontextu éry technologického vývoje, který reformuje tradiční monopol kolektivních správců a přináší nové způsoby přeshraničního výkonu autorských práv.¹⁸⁶ Někteří odborníci však v tomto směru poznamenávají, že mechanismy nastavené Směrnicí by mohly mít v praxi zcela opačný účinek a namísto kýženého zefektivnění správy, uvolnění trhu a zvýšení kontroly

¹⁸¹ Mednist, s. 306.

¹⁸² Směrnice 2014/26/EU, čl. 30.

¹⁸³ Směrnice 2014/26/EU, čl. 31.

¹⁸⁴ Směrnice 2014/26/EU, čl. 32 a recitál 48.

¹⁸⁵ Návrh Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu ze dne 17.11.2012, COM(2012) 372 final (dále jen „Návrh Směrnice“), s. 2.

¹⁸⁶ Mendist, s. 304.

nositelů práv naopak podpoří větší koncentraci moci v rukách několika málo velkých společností či organizací.¹⁸⁷

Ze Směrnice je patrné, že záměrem zákonodárce nebylo pouze sjednocení a zlepšení úpravy v oblasti kolektivní správy, nýbrž i podpora alternativních forem uplatňování a ochrany autorských práv, zejména pak jejich individuálního výkonu. Tato tendence je patrná hned v několika ustanoveních,¹⁸⁸ přičemž s ní bezesporu souvisí i volba zákonodárce vymezit v textu Směrnice právní postavení nezávislých správců práv.¹⁸⁹ Ve světle v současné době vznikajících nových modelů správy autorských práv je toto možné vnímat jako veskrze pozitivní krok motivovaný snahou nabídnout nositelům práv možnost volby a umožnit tak rozvoj zdravého konkurenčního prostředí v této oblasti. Zůstává však otázkou, zda k tomuto žádoucímu vývoji skutečně v praxi dojde.¹⁹⁰

5.3.1. Individualizace správy autorských práv

Na jednu stranu není sporu o tom, že nové technologie umožňují nositelům práv vykonávat jimi držená autorská práva individuálním způsobem efektivněji než dříve. Problém však v tomto směru představuje posouzení, nakolik mohou těchto technologií účelně využívat jednotliví autoři, resp. zda je v možnostech těchto autorů spravovat svá práva v masovém měřítku. Z tohoto důvodu někteří právní teoretici vyjadřují obavy, že jediní nositelé práv, kteří budou schopni vytěžit reálné výhody z individuálního uplatňování svých práv ve vztahu k užití hudebních děl, budou velcí hudební nakladatelé, kteří představují subjekty s nejlepší pozicí získat od autorů veškerá potřebná práva k zajištění dostatečně bohaté nabídky hudebního repertoáru pro velké komerční uživatele.¹⁹¹ Toto by mohl být značně nežádoucí stav, zejména pak ve vztahu k nebezpečí fragmentace, což je v přímém rozporu s původním cílem Směrnice jednotlivé repertoáry za účelem snížení transakčních nákladů sjednocovat.

Zároveň s tím je zde nebezpečí, že předmětná ustanovení Směrnice dále podpoří již probíhající trend individualizace správy autorských práv, včetně jeho negativních důsledků, jak byly popsány výše. Ten představuje jedno z nejvýznamnějších ohrožení samotné existence organizací kolektivní správy, jelikož vede k přímému podrývání legitimacy výkonu jejich činností.¹⁹² Na tomto místě je vhodné poznamenat, že některá ustanovení Směrnice byla do

¹⁸⁷ K tomu srov. Seville, Mendist, Ficsor *supra*.

¹⁸⁸ Srov. např. Směrnice 2014/26/EU čl. 5 odst. 2, čl. 5 odst. 6, recitál 37.

¹⁸⁹ Srov. Směrnice 2014/26/EU, recitál 15.

¹⁹⁰ Mendist, s. 309.

¹⁹¹ Mendist, s. 310.

¹⁹² Riis, s. 73 – 75.

jejího textu vložena s cílem obnovit důvěru nositelů práv a uživatelů v opodstatněnost institutu kolektivní správy.¹⁹³ V tomto ohledu se jeví podpora individualizace systémů uplatňování a ochrany autorských práv jako potenciálně kontraproduktivní, jelikož jako taková vede v konečném důsledku k oslabování schopností kolektivních správců adekvátně zastupovat jednotlivé nositele práv.¹⁹⁴ Někteří komentátoři pak k tomuto poznamenávají, že spíše než v podpoře individuálního licencování by skutečný cíl Směrnice, s přihlédnutím k výše uvedenému, mohl spočívat ve vytvoření prostředí, kde několik málo nově vzniklých celoevropských organizací kolektivní správy přímo konkuruje největším nositelům práv či nezávislým správcům.¹⁹⁵

5.3.2. Evropský Licenční Pas

Zda se toto ukáže být realitou bude možné posoudit až s odstupem, jisté ale je, že i další mechanismy zavedené Směrnicí vyvolávají rozporuplný dojem, co se úmyslů zákonodárce týče. Jedním z těchto mechanismů je i systém Evropského Licenčního Pasu. Ten byl v rámci příprav návrhu Směrnice zkoumán jako jedna z možných politik zajišťujících odstranění komplikací provázejících udělování kolektivních licencí k právům k užití hudebních děl online.¹⁹⁶ Při výběru této možnosti vycházel zákonodárce mj. i z motivace vyvolat konkurenční tlak na jednotlivé kolektivní správce, aby vytvářeli účinnější postupy udělování licencí.¹⁹⁷ Jakkoliv toto koresponduje s výše uvedenými cíli nové úpravy, je otázkou, zda zvolené řešení skutečně přispěje k podpoře zdravého konkurenčního prostředí. V rámci diskusí nad textem Směrnice byly vyjádřeny obavy, že systém Evropského Licenčního Pasu umožní udělovat multi-teritoriální licence pouze několika málo kolektivním správcům, a to zejména vzhledem ke značně vysokým nárokům na technické a organizační zdroje, které Směrnice na jednotlivé organizace klade.¹⁹⁸ ‚Tag-on‘ režim, který měl fungovat jako určité zajištění, že kolektivní udělování licencí pro více území bude dostupné každému nositeli práv, vyvolával u některých odborníků obavy, že by mohl vést ke znevýhodňování repertoárů kolektivních správců z menších a ekonomicky slabších členských států.¹⁹⁹ Tím, že menší organizace kolektivní správy nemají takové prostředky, aby mohly včas dostát požadavkům ve Směrnici stanoveným, by pak v zásadě byly donuceny svěřit jimi spravovaný repertoár zahraničnímu kolektivnímu

¹⁹³ Směrnice 2014/26/EU, recitál 34.

¹⁹⁴ Riis, s. 75.

¹⁹⁵ Mendist, s. 310.

¹⁹⁶ Návrh Směrnice, s. 6.

¹⁹⁷ Návrh Směrnice, s. 6.

¹⁹⁸ Ficsor, s. 246.

¹⁹⁹ Ficsor, s. 246.

správci, čímž by došlo k celkovému oslabení jejich pozice na evropském trhu. Ve spojení s výše zmíněným procesem individualizace by pak toto mohlo mít pro správce značně negativní následky.²⁰⁰ I zde se tedy jeví vytvoření několika celoevropských kolektivních správců jako poměrně realistický scénář, přičemž jeho naplnění by nemuselo mít zcela pozitivní vliv na ochranu kulturní rozmanitosti v Evropě.²⁰¹

5.3.3. Vytvoření konkurenčního prostředí

To, zda tedy Směrnice přispěje k podpoření zdravé konkurence na poli správy autorských práv, či zda dojde k vytvoření jakéhosi oligopolu pan-evropských organizací kolektivní správy je v současné chvíli stále předmětem debat. Jakkoliv však mohou být výše uvedené obavy o ochranu evropské kulturní rozmanitosti opodstatněné, prozatímni vývoj nesvědčí, že by mělo k masivní agregaci repertoárů a následné eliminaci systémů národního licencování docházet.²⁰² Naopak se zdá, že významnější ohrožení řádného fungování systému správy autorských práv představuje pokles důvěry nositelů práv a uživatelů v důležitost a legitimitu role kolektivních správců. V tomto ohledu Směrnice obsahuje mechanismy, které samy o sobě obnovu této důvěry nezajistí, mohly by však přispět značnou měrou k motivaci kolektivních správců o toto obnovení usilovat.²⁰³

V kontextu cílů Komise směřujících k vytváření soutěžního prostředí v rámci správy autorských práv se též jeví zajímavé rozhodnutí Soudního dvora EU ve sporu *OSA v. Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s.*. Soud zde řešil otázku, zda stanovení zákonného monopolu kolektivní správy dle § 98 Autorského zákona v tehdy platném znění představuje omezení volného pohybu služeb, případně zda je problematické z hlediska soutěžního práva. Soud určil, že diskutovaná právní úprava sice omezení volného pohybu služeb představuje, jedná se však o omezení představující naléhavý důvod obecného zájmu, který sleduje a nepřekračuje meze toho co je nezbytné k dosažení kýženého cíle.²⁰⁴ Soud dále pokračoval v tom smyslu, že právní úprava § 98 Autorského zákona „zapadá do kontextu ochrany autorských práv založené na zásadě teritoriality, do něhož spadají i smlouvy o vzájemném zastupování.“²⁰⁵ Co se otázek

²⁰⁰ Fiscor, s. 247.

²⁰¹ Fiscor, s. 247.

²⁰² Mendist, s. 311.

²⁰³ WŮNSCHOVÁ PUJMANOVÁ, Alexandra, Pohled na některé aspekty Směrnice 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu, In. KRÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: reflexe komunitární regulace a vybrané aplikační problémy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. s. 36 – 42 ISBN 978-80-87975-41-1 (dale jen “Wünschová Pujmanová”), s. 40.

²⁰⁴ *OSA v. Mariánské Lázně*, bod 70-71.

²⁰⁵ *OSA v. Mariánské Lázně*, bod 73.

soutěžního práva týče, Soud rozhodl, že samotné přiznání zákonného monopolu pro výkon správy autorských práv neodporuje zásadám čl. 102 Smlouvy o fungování EU.²⁰⁶ Seville k tomuto uvádí, že tak Soud *de facto* uznal specifičnost a nezastupitelnost kolektivních správců v jejich roli, stejně jako potřebu územní segmentace při výkonu správy autorských práv.²⁰⁷

Když se podíváme na tento rozsudek ve světle východisek Směrnice zjistíme, že je s nimi do značné míry v rozporu. Komise zde sleduje rozvolnění a modernizaci trhu, přičemž Soudní dvůr EU naopak poukazuje na důležitost a nenahraditelnost tradičních organizací kolektivní správy. V tomto ohledu bude zajímavé sledovat, jaký bude další vývoj aplikace jednotlivých ustanovení Směrnice Soudním dvorem EU a národními soudy, a to i s přihlédnutím k implementaci daných ustanovení do národních úprav jednotlivých členských států.²⁰⁸ Určité sjednocení přístupu k těmto otázkám by mohla nabídnout i odborná skupina zřízená podle čl. 41 Směrnice, která má mj. za úkol „*organizovat konzultace týkající se veškerých otázek vyplývajících z používání ... směrnice.*“²⁰⁹

Skutečné dopady Směrnice 2014/26/EU tedy bude možné posoudit až s odstupem času. Komise by do 10. dubna 2021 měla předložit zprávu o jejím uplatňování Evropskému parlamentu a Radě, jejíž součástí bude bezpochyby i analýza proběhlé implementace na úrovni jednotlivých států.²¹⁰ V tomto směru si nyní pojdme vymežit, jak se Směrnice promítla do českého právního řádu a zda, resp. jakým způsobem, se český zákonodárce vypořádal s řešením výše zmíněných otázek.

²⁰⁶ OSA v. Mariánské Lázně, bod 84.

²⁰⁷ Seville, s. 96.

²⁰⁸ Srov. Fiscor, s. 249-

²⁰⁹ Směrnice 2014/26/EU, čl. 41.

²¹⁰ Směrnice 2014/26/EU, čl. 40.

6. Implementace Směrnice 2014/26/EU do českého právního řádu

Směrnice 2014/26/EU byla do českého právního řádu implementována zák. č. 102/2017 Sb.²¹¹ Oproti původnímu znění Autorského zákona, jež řešilo kolektivní správu v pouhých jedenácti paragrafech, přináší novela výrazné rozšíření předmětné úpravy. Padesát devět ustanovení transponujících znění Směrnice je rozčleněno v rámci Halvy IV Autorského zákona do sedmi dílů „*upravujících postupně základní pojmy kolektivní správy, způsob vzniku, zániku a ústrojenství kolektivního správce, činnost kolektivního správce, dohled Ministerstva kultury ČR nad kolektivními správci a konečně výkon práv k osiřelým dílům v rámci kolektivní správy.*“²¹² Podle důvodové zprávy k novelizačnímu zákonu jsou cíle nové úpravy v zásadě dva. Prvním z nich je vlastní implementace Směrnice, která by měla zajistit vyšší míru transparentnosti, zlepšení úrovně řízení organizací kolektivní správy a posílení právního postavení nositelů práv, uživatelů, stejně jako dalších zúčastněných subjektů.²¹³ Druhý cíl pak spočívá ve vyřešení dílčích problémů kolektivní správy, jež vyvstaly v rámci aplikační praxe, jako je například problematika výjimek z autorského práva, či úprava osiřelých děl.²¹⁴ Vzhledem k zaměření této práce se následující část bude soustředit zejména na implementační stránky nové úpravy, ačkoliv se některých ustanovení souvisejících s druhým aspektem novely alespoň ve stručnosti dotkne.

6.1. Struktura nové úpravy

V souvislosti s implementací Směrnice zákonodárce volil, jakým způsobem přistoupit k transpozici nových ustanovení do stávajícího znění Autorského zákona. Vzhledem k tomu, že právní úprava Halvy IV před novelizací již některým požadavkům Směrnice zcela, nebo alespoň z části odpovídala, jednou z vážených možností bylo chybějící ustanovení jednoduše do Autorského zákona doplnit.²¹⁵ Takový postup by však mohl vést ke značné nepřehlednosti nové úpravy, zákonodárce se tak rozhodl provést společně s novelizací i kompletní restrukturalizaci ustanovení upravujících kolektivní správu. Tato nová struktura se tak skládá z

²¹¹ Česko. Zákon č. 102 ze dne 9.3.2017, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2017, částka 39, 1104 – 1135, dostupný na: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=61801>.

²¹² Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 286.

²¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, Sněmovní tisk 724/0 ze dne 5. 4. 2017 (dále jen „**Důvodová zpráva**“), s. 50

²¹⁴ Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 286.

²¹⁵ Důvodová zpráva, s. 111.

ustanovení převzatých z minulé úpravy a doplněných o textace vycházející z jednotlivých článků Směrnice, často pak transponovaných pouze s minimálními změnami. Přesto však v některých zásadních bodech zákonodárce využil možnost jít nad rámec obecného znění Směrnice, často pak v návaznosti na konzultace s organizacemi kolektivní správy a dalšími zúčastněnými stranami.²¹⁶

První díl Hlavy IV Autorského zákona upravuje obecné pojmosloví týkající se jednotlivých institutů kolektivní správy. Tato úprava v zásadě odpovídá znění před novelizací a je pouze doplněna o několik zpřesnění na základě příslušných ustanovení Směrnice. Novinkou je v tomto ohledu definice uživatele, kterou předchází úprava neznala.²¹⁷ Co se týče definice kolektivního správce, český zákonodárce se v tomto směru rozhodl vycházet primárně ze stávající úpravy a pojmové znaky vymezené v čl. 3 písm. a) Směrnice zohlednil minimálně. Tento krok lze vnímat veskrze pozitivně, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že definice obsažená ve Směrnici byla ze strany odborné veřejnosti častým předmětem kritiky pro její nepřesnost a neuchopení základní podstaty kolektivní správy, kterou je zastupování velkého počtu nositelů práv.²¹⁸

Díl 2 obsahuje úpravu řízení o udělování oprávnění k výkonu kolektivní správy. Stejně jako v případě obecných ustanovení, i zde šel zákonodárce primárně cestou převzetí dosavadní úpravy. V tomto ohledu zůstal zachován i zákonný monopol kolektivních správců, kdy Ministerstvo kultury ČR neudělí oprávnění ke kolektivní správě žadateli v případě, že pro výkon daného práva ve vztahu k témuž předmětu ochrany již bylo jinému kolektivnímu správci předmětné oprávnění uděleno.²¹⁹ V souladu s východiskem Směrnice zákon dále reflektuje rozdílné postavení žadatelů o oprávnění z jiných členských států EU, kteří jsou na území svého státu oprávnění k výkonu kolektivní správy.²²⁰ Předmětné oprávnění pak tyto subjekty nepotřebují v případě, že mají zájem na území ČR poskytovat licence k právům k užití hudebních děl online pro více území.²²¹

Co se týče naplnění cílů Směrnice týkajících se zlepšení postavení členů kolektivního správce, nová úprava transponuje předmětná ustanovení do § 96d – 96h Autorského zákona. Úvodní ustanovení tohoto Dílu obsahuje vymezení zásad určování požadavků na členství

²¹⁶ Srov. Důvodová zpráva, odst. 2.3, 2.7, 2.8 a další.

²¹⁷ Autorský zákon § 95 odst. 3.

²¹⁸ Směrnice definuje kolektivního správce mj. jako organizaci oprávněnou spravovat autorská práva „jménem více než jednoho nositele práv.“ čl. 3 písm. a) Směrnice, ohledně nevhodnosti zvolení tohoto pojmového znaku viz. např. Fiscor s. 234.

²¹⁹ Srov. Autorský zákon § 96a odst. 3 c).

²²⁰ Autorský zákon § 96 odst. 4, § 96a odst. 2.

²²¹ Autorský zákon § 95a odst. 2.

v kolektivním správci, které mají být založeny na objektivních, transparentních a nediskriminačních kritériích. Stejně ustanovení pak uvádí jako příklad jednoho z těchto kritérií objem odměn vyplacených za určité účetní období konkrétnímu nositeli práv.²²² V tomto ohledu je otázkou, nakolik je toto kritérium skutečně v souladu se zásadou zastupování všech nositelů práv za rovných podmínek, jak je deklarována Směrnicí.²²³

Ustanovení § 96d odst. 3 zavádí povinnost kolektivním správcům upravit ve svých stanovách mechanismus účasti svých členů na rozhodování orgánů kolektivního správce.²²⁴ „Tato povinnost je spjata s požadavkem, aby zastoupení členů kolektivního správce podle jednotlivých kategorií tvůrčích činností při účasti na rozhodování bylo spravedlivé a vyvážené.“²²⁵ Co se týče zastupovaných nositelů práv, kteří však nesplňují kritéria členství v kolektivním správci, zákonodárce zde nevyužil možnost, kterou mu nabízí Směrnice a oprávnění těchto nositelů práv uplatnit svůj vliv na rozhodování organizace zastupující jejich zájmy v rámci implementace nezohlednil.²²⁶

Vedle výše uvedeného obsahuje Díl 3 také ustanovení vymezující samotný pojem a působnost nejvyššího orgánu kolektivního správce, stejně jako jeho povinnost zřizovat kontrolní orgán. Zákonodárce zde též stanovuje požadavky vztahující se na členy těchto orgánů, zejména pak co se týče jejich povinnosti jednat při výkonu funkce s péčí řádného hospodáře a pravidelně předkládat nejvyššímu orgánu prohlášení o střetu zájmů.²²⁷

Nejobsáhlejší část nové úpravy představuje Díl 4 Hlavy IV Autorského zákona, který v sobě zároveň integruje i stěžejní část Směrnice vztahující se k výkonu činnosti kolektivních správců, nastavení vztahů s uživateli a sesterskými organizacemi, stejně jako ke správě příjmů z výkonu práv a zásadám transparentnosti. Oddíl 1 tohoto Dílu obsahuje obecná ustanovení, v jejichž rámci jsou vymezeny základní prvky vztahu mezi kolektivními správci a nositeli práv. § 97a v tomto ohledu výslovně upravuje veškerá oprávnění nositelů práv tak, jak jim jsou přiznána v příslušných člancích Hlavy II Směrnice.²²⁸ Ustanovení § 97b pak specifikuje informační povinnosti kolektivního správce. V obou těchto případech sleduje přijatá úprava strukturu Směrnice, stejně jako její účel.

²²² Autorský zákon § 96d odst. 3.

²²³ Srov. Wünschová Pujmanová, s. 40.

²²⁴ Autorský zákon § 96d.

²²⁵ Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 298.

²²⁶ Srov. Směrnice 2014/26/EU recitál 21 a čl. 7 odst. 1, dále pak též Wünschová Pujmanová, s. 40.

²²⁷ Autorský zákon § 96f – 96h.

²²⁸ Zejména právo svěřit výkon kolektivní správy kolektivnímu správci dle svého výběru, poskytovat oprávnění k užití předmětů ochrany pro nekomerční účely, právo odvolat pověření k výkonu kolektivní správy zcela nebo zčásti, k tomu více viz Autorský zákon § 97a.

Obecná pravidla pro udělování licenčních oprávnění, včetně základních zásad jednání kolektivních správců s uživateli jsou upravena v Oddíle 4 předmětného Dílu. Výslovně je zde zakotvena zásada rovného zacházení, stejně jako povinnost obou subjektů řádně a včas poskytovat druhé straně veškeré potřebné informace a součinnost v rámci vzájemného vyjednávání.²²⁹ § 98 odst. 5 pak představuje prolomení zásady rovného zacházení, kdy kolektivní správci mohou při udělování oprávnění k užití předmětů ochrany v rámci nového typu online služeb uplatnit vůči stejnému uživateli odlišné licenční podmínky, než uplatňují u jiné online služby poskytované tímto uživatelem.²³⁰ Povinnosti uživatelů vůči kolektivním správcům jsou dále upraveny v ustanovení § 98c, který obsahuje jak ustanovení převzatá z předchozí úpravy, tak i povinnosti předvídané čl. 17 Směrnice.²³¹

Co se týče úpravy pravidel pro stanovování výše licenčních odměn vybíraných kolektivními správcí, zákonodárce se zde rozhodl jít nad rámec Směrnice a podrobně proces sjednávání sazebníků rozpracovat v rámci Oddílu 5 Dílu 4 Hlavy IV Autorského zákona. Jako taková představuje tato úprava reakci na kontroverznost ohledně přiměřenosti výše sazeb stanovených jednotlivými kolektivními správcí a s tím souvisejících stížnosti veřejnosti.²³² Dle důvodové zprávy k novele zákona je jejím cílem zejména „zajistit transparentnost procesu tvorby sazebníků a informovanost uživatelů, a tím přispět ke zlepšení fungování kolektivní správy práv...“.²³³ O tom, nakolik je daná úprava schopna tyto cíle naplnit bude ještě podrobněji pojednáno níže, pro tuto chvíli však postačí zmínit, že jako takové vyvolalo přijaté znění v odborných kruzích značně negativní reakce, zejména pak s poukazem na mnohé výkladové problémy, které z něho plynou.²³⁴

Ustanovení § 99 až 99e zpracovává pravidla správy příjmů z výkonu práv a dalších příjmů, včetně těch získaných z investování kolektivního správce. V souladu s požadavky Směrnice jsou zde stanoveny zejména základní principy rozdělování a výplaty příjmů, lhůty k jejich vyplácení a pravidla vztahující se na případné srážky.²³⁵ Za účelem vymezení podrobnějších pravidel pro rozúčtování a výplatu odměn byla zachována povinnost

²²⁹ Autorský zákon § 98.

²³⁰ Autorský zákon § 98 odst. 5.

²³¹ Autorský zákon § 98c.

²³² HOLOCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika, Sazebníky v režimu novely autorského zákona č. 102/2017 Sb., In. DOBŘIHOVSKÝ, Tomáš. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: europeizace českého práva duševního vlastnictví - harmonizační změny v legislativě a výkladu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017. s. 32 – 38, ISBN 978-80-87975-75-6 (dále jen „Holocová, Křesťanová“), s. 32

²³³ Důvodová zpráva, s. 123.

²³⁴ Pro detailnější rozbor viz Holocová, Křesťanová, s. 32 - 38

²³⁵ Autorský zákon, § 99b – 99d.

kolektivního správce vypracovávat rozúčtovací řád, který musí být nově ze zákona schválen jeho nejvyšším orgánem.²³⁶

Velmi výrazný posun oproti předchozí regulaci představuje nová úprava věnující se transparentnosti kolektivní správy. Jak uvádí důvodová zpráva, „[v] *tuzemských podmínkách ... se po ní volá zejména ze strany uživatelů a veřejnosti obecně.*“²³⁷ Na základě příslušných ustanovení Směrnice došlo k výraznému rozšíření informačních povinností organizací kolektivní správy. Oproti předchozí úpravě se tak např. zvyšuje počet informací, jež má příslušný správce povinnost zveřejňovat na svých internetových stránkách.²³⁸ Požadavky na obsah pravidelně zveřejňované výroční zprávy jsou nově podrobně vymezeny v rámci Přílohy č. 3 Autorského zákona.²³⁹ Kolektivní správce má dále povinnost poskytovat informace i sesterským organizacím, pro něž spravuje práva k předmětům ochrany na základě recipročních smluv a vedle toho též Ministerstvu kultury ČR, jakožto orgánu dohledu nad výkonem kolektivní správy.²⁴⁰ § 99j pak obsahuje mechanismus poskytování informací nositelům práv či uživatelům na základě odůvodněné žádosti. Jakékoliv nesplnění výše uvedených povinností ze strany kolektivního správce je možné sankcionovat na základě příslušných ustanovení Autorského zákona o správních deliktech kolektivních správců.²⁴¹

Do dalšího Oddílu je pak transponována příslušná část Směrnice věnující se podmínkám udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online. Oproti textaci Hlavy III Směrnice obsahuje úprava § 100 – 100g minimum odchylek. Postupně jsou v této části tedy upraveny podmínky způsobilosti k poskytování přeshraničních licencí, kritéria kladená na smlouvy uzavírané mezi kolektivními správci o poskytování licencí, vč. kritéria jejich nevýhradnosti, ‚tag-on‘ režim, informační povinnost kolektivního správce vůči nositelům práv a uživatelům, stejně jako speciální podmínky rozdělování a výplaty příjmů z výkonu příslušných práv.²⁴² § 100g pak zakotvuje výjimku pro rozhlasové a televizní vysílatele, jak ji předpokládá Směrnice.

V posledním Oddílu Dílu 4 Hlavy IV Autorského zákona je upraven postup alternativního řešení sporů. Jedná se implementaci čl. 34 a 35 Směrnice, které předpokládají, že spory vzniklé při výkonu kolektivní správy bude řešit nezávislý a nestranný orgán disponující dostatečnými odbornými znalostmi v oblasti autorských práv. Zákonodárce v tomto

²³⁶ Srov. Autorský zákon § 99 odst. 1 písm. e).

²³⁷ Důvodová zpráva, s. 126.

²³⁸ Autorský zákon § 99f.

²³⁹ Autorský zákon § 99g odst. 2.

²⁴⁰ Autorský zákon § 99h – 99i.

²⁴¹ Srov. Autorský zákon § 105ba.

²⁴² Autorský zákon § 100a – 100f.

ohledu při přípravě nové úpravy zvažoval několik možností, jak implementaci provést, přičemž nakonec přistoupil k využití a rozšíření již existujícího institutu zprostředkovatelů, kteří se ve znění novelizované úpravy nazývají prostředníci.²⁴³ Příslušný Oddíl tak upravuje zejména postup jmenování prostředníků a vedení příslušného seznamu, samotný proces využití prostředníka a jeho navázání na zákon o mediaci²⁴⁴, stejně jako podmínky využití institutu tzv. hostujícího prostředníka.²⁴⁵ Vedle toho je zde stanovena povinnost kolektivního správce upravit ve stanovách postup vyřizování písemných stížností členů a dalších nositelů práv, jakož i jiných organizací kolektivní správy.²⁴⁶

Z hlediska zaměření této práce je ve vztahu k implementaci Směrnice do Autorského zákona ještě zásadní zmínit institut nezávislého správce práv, který byl upraven v rámci Dílu 7 Hlavy IV Autorského zákona. Zákonodárce v § 104 vymezil pozitivní definici nezávislého správce práv, která v zásadě plně odpovídá definici obsažené v textu Směrnice. Další ustanovení pak vymezují, které povinnosti vztahující se na kolektivní správce se uplatní i na tyto subjekty. V tomto ohledu se jedná zejména o povinnosti týkající se poskytování informací nositelům práv, uzavírání smluv s uživateli a zajištění transparentnosti výkonu jejich činností.²⁴⁷ Ministerstvo kultury ČR vykonává nad nezávislými správci dohled a vede jejich evidenci.²⁴⁸ Za nezávislého správce práv pak nelze v souladu s textem Směrnice považovat např. „*agentury, nakladatele, filmové producenty apod., byť i tyto subjekty poskytují licence k právům jiných nositelů práv.*“²⁴⁹

6.2. Analýza nové úpravy ve vztahu ke správě autorských práv

Jak je na několika místech v důvodové zprávě k zák. č. 102/2017 Sb. zmíněno, jednou z významných motivací pro přijetí nové úpravy bylo přispět k posílení důvěry mezi kolektivními správci, uživateli a nositeli práv, stejně jako ke zvýšení povědomí veřejnosti o důležitosti institutu kolektivní správy.²⁵⁰ S přihlédnutím k tomu, co bylo uvedeno výše, zejména v rámci rozboru konkrétních dopadů Směrnice, stejně jako v části věnující se popisu jednotlivým formám správy autorských práv, pokles důvěry v tradiční roli kolektivních správců, společně se vzrůstem pochyb o efektivitě výkonu jejich činností nejsou problémy,

²⁴³ Srov. Důvodová zpráva, s. 65 – 66.

²⁴⁴ Zákon č. 202/2012 Sb. o mediaci a změně některých zákonů.

²⁴⁵ Autorský zákon § 101 – 101f.

²⁴⁶ Autorský zákon § 101g.

²⁴⁷ Autorský zákon § 104a.

²⁴⁸ Autorský zákon § 104a a § 104b.

²⁴⁹ Důvodová zpráva, s. 133.

²⁵⁰ Srov. např. Důvodová zpráva, s. 50.

kteře by se vztahovaly pouze k výkonu kolektivní správy na území České republiky. Jakákoliv implementace Směrnice by tedy měla tuto skutečnost reflektovat, zejména pak s ohledem na to, že zlepšení tohoto nežádoucího stavu je právě jedním z cílů evropské úpravy.²⁵¹ I zavedení možnosti udělování licencí pro více území k užití hudebních děl online je motivováno snahou předcházet nežádoucí fragmentaci repertoárů, a v konečném důsledku tak podporuje schopnost kolektivních správců efektivně nositele práv zastupovat.

Když se na novou úpravu Hlavy IV Autorského zákona podíváme touto perspektivou, můžeme konstatovat, že některá ustanovení představují bezesporu krok kýženým směrem. V tomto ohledu se jedná zejména o ustanovení zakotvující zásady transparentnosti, stejně jako informační povinnosti kolektivního správce. Přestože předmětná úprava nejde nad rámec Směrnice, větší otevřenost kolektivní správy by v českém kontextu měla přispět k posílení vztahů správců a nositelů práv. Podobně pozitivní efekt by mohla mít tato otevřenost a přístup k informacím i s přihlédnutím k potřebám uživatelů, kteří by tak měli mít možnost získat veškeré informace související se získáváním licencí k užití spravovaných předmětů ochrany jednodušším způsobem.²⁵² Ve stejném duchu je možné vnímat i implementaci pravidel pro udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online. Jako taková má potenciál naplnit cíle Směrnice a přispět k rozvoji online služeb na území České republiky a zároveň podpořit nabídku českého repertoáru v rámci těchto služeb.²⁵³ Jakkoliv pak předmětná úprava s otevřeností a důvěryhodností nesouvisí přímo, otevírá cestu jednotlivým organizacím přizpůsobit se potřebám měnícího se trhu, což v konečném důsledku může vést k celkovému zvýšení důvěry v důležitost role kolektivních správců, zejména pak ze strany uživatelů.

6.2.1. Proces sjednávání sazebníků

Snaha zlepšit vztahy mezi kolektivní správou a uživateli vedla též zákonodárce k rozhodnutí specifikovat v nové úpravě podrobný proces sjednávání sazebníků kolektivních správců. Přestože se jedná bezpochyby o motivaci plně v souladu s myšlenkami Směrnice, finální zákonné znění bylo ze strany odborné veřejnosti výrazným způsobem kritizováno.²⁵⁴ V rámci legislativního procesu totiž došlo k přijetí několika nesourodých pozměňovacích návrhů, které se navzájem překrývají, čímž vedou k nekoncepčnosti celé úpravy. Původní myšlenka účasti uživatelů na sjednávání sazebníků formou možnosti vyjádřit s jeho návrhem

²⁵¹ Wünschová Pujmanová, s. 36.

²⁵² Wünschová Pujmanová, s. 38.

²⁵³ Důvodová zpráva, s. 66.

²⁵⁴ Srov. Srstka, Barták, Dobřichovský, s. 313.

nesouhlas a případně zahájit ve věci určení odměn soudní řízení, je tak stížena celou řadou výkladových problémů. Mezi ty patří např. otázka omezení odpovědnosti uživatele v případě zahájení výše zmíněného soudního řízení, souběžná existence několika řízení mezi týmž kolektivním správcem a několika uživateli, či otázka, jaký vliv bude mít rozhodnutí v těchto soudních řízeních na již uzavřené licenční smlouvy. Vedle toho zde stojí duplicita odstavců 3 a 4 § 98f, kvůli níž není jasné, na jaké případy se bude které ustanovení aplikovat.²⁵⁵ Obecně je tedy nutné konstatovat, že spíše než zvýšení transparentnosti procesu tvorby sazebníků tak přijatá ustanovení zavádí do systému kolektivní správy chaos a právní nejistotu.

6.2.2. Účast nositelů práv v kolektivním správci

Co se dalších aspektů implementace týče, za ne zcela v souladu s východiskem Směrnice lze považovat rozhodnutí zákonodárce ponechat jako legitimní kritérium požadavku členství v kolektivním správci objem vyplacených nebo splatných odměn nositeli práv za určité účetní období.²⁵⁶ Primárně je v této souvislosti otázkou nakolik se skutečně jedná o nediskriminační kritérium, jelikož v důsledku jeho aplikace může dojít k vyloučení podstatné části zastupovaných nositelů práv z možnosti podílet se na činnostech kolektivního správce.²⁵⁷ Toto riziko vyloučení nebylo v rámci přípravy implementace zohledněno ani v tom smyslu, že by zákonodárce stanovil možnost nositelů práv - nečlenů alespoň určitým způsobem se na aktivitách kolektivního správce podílet. Jedná se přitom o potenciálně zásadní problematiku, jež se dotýká zejména menších autorů, kteří tak nebudou mít možnost vyvíjet jakýkoliv vliv na fungování kolektivního správce. V tomto ohledu je zde velké riziko masivního odlivu těchto autorů od kolektivního správce, obzvláště za situace, kdy jim trh nabízí alternativu ve formě nezávislých správců práv. To by mohlo v konečném důsledku vést k výraznému oslabení členské základny organizací kolektivní správy a nastartovat pomalou erozi celého tradičně nastaveného systému.²⁵⁸ To, zda k tomuto dojde je samozřejmě otázkou, nic to však nemění na tom, že by za současné situace měli kolektivní správci s výše zmíněným kritériem zacházet s co největší opatrností.

²⁵⁵ Detailní rozbor veškerých problémů této úpravy překračuje rámec této práce, v tomto ohledu viz Holcová, Křesťanová, s. 32-38.

²⁵⁶ Směrnice umožňuje v návaznosti na toto kritérium omezit možnost člena hlasovat na schůzi nejvyššího orgánu kolektivního správce, avšak ne členství samotné. Možnost hlasovat však není jediným právem, které se s členstvím v kolektivním správci pojí, tyto dvě věci tedy nelze slučovat. K tomu Srov. např. stanov OSA čl. 3.9, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.osa.cz/dolni-menu/ke-stazeni%C3%AD/stanovy.aspx>.

²⁵⁷ Srov. Wünschová Pujmanová, s. 40.

²⁵⁸ Riis, s. 76.

6.2.3. Alternativní řešení sporů

Ve vztahu k důvěře nositelů práv a dalších subjektů ke kolektivní správě je vhodné též zmínit volbu zákonodárce využít možnosti mu nabízené čl. 34 Směrnice a revidovat v rámci implementace systém alternativního řešení sporů.²⁵⁹ Do nové úpravy byl převzat stávající institut zprostředkovatele, jehož kompetence byly oproti původní úpravě rozšířeny tak, aby zahrnovaly v zásadě jakékoliv spory vyplývající ze vztahů vznikajících v rámci kolektivní správy.²⁶⁰ Mírné pochybnosti ohledně této volby však vzbuzuje fakt, že ačkoliv tento institut funguje v rámci českého práva již od roku 2000, využit byl pouze v minimu případů.²⁶¹ V tomto ohledu je otázkou, zda by nebylo vhodnější inspirovat se řešením, které funguje v několika jiných členských státech a vytvořit stálý nezávislý a odborný orgán pro řešení sporů, jak to ostatně předvídá samotná Směrnice v čl. 35 odst. 1.²⁶² Na druhou stranu je pravdou, že rozšířením pravomocí zprostředkovatelů dojde ke zpřístupnění jejich služeb více subjektům. To, zda toto povede i k jejich častějšímu využívání a zlepšení komunikace mezi jednotlivými subjekty kolektivní správy, pak ukáže až praxe.

6.3. Dopady implementace

Přes vše výše uvedené lze však českou implementaci Směrnice 2014/26/EU vnímat značně pozitivně, zejména pak proto, že jako taková „*představuje ohledně institutu kolektivní správy obrovský ... posun směrem k transparentnosti, a to nejen ve vztahu kolektivní správce – člen ... což je těžiště směrnice, ale i ve vztahu kolektivní správce – uživatel...*“.²⁶³ Zůstává však otázkou, zda posílení transparentnosti bude samo o sobě dostačující k zajištění obnovení důvěry v institut kolektivní správy.²⁶⁴ Právě to je klíčové i z hlediska zajištění možnosti funkčního poskytování služeb *streamingu* hudebních děl online, a to zejména proto, že pokles této důvěry může snadno vést k odlivu nositelů práv od kolektivního správce. Tento odliv ve chvíli, kdy neexistuje systém, který by tradiční systém kolektivní správy adekvátně nahradil, vede k fragmentaci repertoárů a následnému zvyšování transakčních nákladů na straně uživatelů. Ve vztahu k nositelům práv pak tento trend podporuje nežádoucí dopady individualizace správy autorských práv.²⁶⁵ Bude tak zajímavé sledovat, jaký postoj k výše zmíněným problémům

²⁵⁹ Srov. Autorský zákon, § 101 a násl.

²⁶⁰ Důvodová zpráva, s. 65-66.

²⁶¹ Dle Důvodové zprávy byl ke dni jejího vypracování využit celkem v 7 případech, Důvodová zpráva, s. 66.

²⁶² Jedná se např. o Copyright Tribunal ve Velké Británii, Die Schiedsstelle v Německu, či Ophavsretslicensnævnet v Dánsku, srov. Důvodová zpráva, s. 65.

²⁶³ Holocová, Křesťanová, s. 38.

²⁶⁴ Srov. Wünschová Pujmanová, s. 40.

²⁶⁵ Srov. 6.3 *supra*, Mendist, s. 310.

zaujmou jednotlivé zúčastněné subjekty a zda se trh s autorskými právy bude schopen v tomto směru zdravě adaptovat.

Implementaci Směrnice do českého právního řádu je tedy možné vnímat jako krok správným směrem, mnohá ustanovení však bude nutné dále v návaznosti na požadavky praxe upravit a případně zpřesnit. Následující část práce se bude zabývat tím, jak k transpozici Směrnice přistoupil dánský zákonodárce, stejně jako analýzou možných paralel a rozdílů oproti české úpravě.

7. Implementace Směrnice 2014/26/EU do dánského právního řádu

Do dánského právního řádu byla Směrnice o kolektivní správě transponována zákonem č. 321 ze dne 5.4.2016 o kolektivní správě práva autorského a práv s ním souvisejících.²⁶⁶ Před přijetím tohoto zákona byla regulace činnosti kolektivních správců v Dánsku obsažena pouze v několika málo paragrafech Dánského autorského zákona.²⁶⁷ Tato ustanovení upravovala v zásadě pouze otázky týkající se získávání oprávnění k výkonu kolektivní správy práv v povinném či rozšířeném režimu od dánského ministerstva kultury.²⁶⁸ V rámci legislativního procesu dánský zákonodárce zvažoval, zda využít těchto několika ustanovení a Směrnici transponovat přímo do tohoto zákona, nakonec však přistoupil k vytvoření zcela nového předpisu, a to zejména s ohledem na odlišnou povahu nové úpravy, stejně jako její značnou obsáhlost.²⁶⁹

V rámci dánské legislativy tak vznikla vůbec první komplexní úprava pokrývající činnost organizací kolektivní správy. Dánský Zákon o kolektivní správě obsahuje čtyřicet tři paragrafů rozčleněných do devíti kapitol, zpracovávajících postupně většinu článků Směrnice. Ustanovení Směrnice upravující vztahy mezi kolektivními správci a uživateli pak byla transponována do nové kapitoly 2a Dánského autorského zákona, a to především s poukazem na to, že představují spíše regulaci soukromoprávních smluvních vztahů, než veřejnoprávní limity činností organizací kolektivní správy.²⁷⁰

7.1. Struktura dánské úpravy

Zákon o kolektivní správě se skládá z devíti kapitol, které do značné míry sledují strukturu Směrnice 2014/26/EU. Zákonodárce při implementaci zvolil minimalistický přístup, jednotlivá ustanovení tak v mnohém odpovídají jejímu vlastnímu znění. Možnost jít nad rámec obecné úpravy je zde využita pouze v několika málo případech, přičemž většina z těchto odchylek pak slouží primárně jako zohlednění specifík dánského systému kolektivní správy. V jeho rámci totiž působí v zásadě dva druhy organizací kolektivní správy. Většina z nich je

²⁶⁶ Lov nr 321 af 05/04/2016 Gældende, Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret (Zákon o kolektivní správě práv autorských)(dále jen „**Zákon o kolektivní správě**“).

²⁶⁷ Srov. Lbk nr 1144 af 23/10/2014 Gældende, Bekendtgørelse af lov om ophavsret (Konsolidované znění zákona o právu autorském)(dále jen „**Dánský autorský zákon**“).

²⁶⁸ Srov. kapitola 5.2.3 *supra*.

²⁶⁹ Udkast til forslag til lov om kollektiv forvaltning af ophavsret (Návrh zákona o Kolektivní správě práv autorských), (dále jen „**Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva**“), s. 23-24.

²⁷⁰ SCHWEMER, Sebastian Felix, *Kollektiv forvaltning i informationssamfundet og det nye regime under direktivet 2014/26/EU*. N I R, 2016, s. 697-705 (dále jen „**Schwemer**“), s. 6-7.

založena na klasickém modelu, kdy jsou inkorporovány jako nezisková sdružení individuálních nositelů práv. Na tomto principu funguje např. dánský kolektivní správce KODA zastupující skladatele a hudební nakladatele.²⁷¹ Vedle těchto však v Dánsku funguje i několik správců působících jako zastřešující organizace pro několik menších společností vykonávajících kolektivní správu ve vztahu k různým předmětům ochrany. Příkladem takové organizace je asociace Copydan Verdens TV, která zajišťuje distribuci a spravuje práva ve vztahu k dánskému a zahraničnímu rádiovému a televiznímu vysílání, přičemž jejími členy je přibližně 25 společností zastupujících širokou škálu nositelů práv.²⁷² Tuto specifičnost dánského modelu kolektivní správy tedy musel zákonodárce v rámci implementačního procesu zohlednit.

K tomu došlo už v první Kapitole Zákona o kolektivní správě, která vymezuje jeho působnost a definice základních pojmů. Dle § 1 se tento zákon primárně vztahuje na všechny organizace kolektivní správy usazené v Dánsku. Odst. 3 tohoto paragrafu pak dále stanoví, že příslušná ustanovení se aplikují i ve vztahu k subjektům, jež jsou přímo či nepřímo vlastněny nebo ovládaný organizacemi kolektivní správy, a to za předpokladu, že tyto subjekty vykonávají činnosti, které lze z jejich podstaty považovat za činnosti spojené s výkonem kolektivní správy.²⁷³ Odst. 4 pak vztahuje některé povinnosti příslušející kolektivním správcům i na nezávislé správce práv. Stejně jako u české úpravy se zde jedná zejména o povinnosti související s poskytováním informací a transparentností. Zákonodárce se též rozhodl využít možnosti předvídané recitálem 10 Směrnice a v odst. 5 stanovil, že v zákoně obsažená pravidla se uplatní i na organizace kolektivní správy založené dle práva státu mimo evropský hospodářský prostor působící na dánském území.²⁷⁴ § 2 pak obsahuje výčet definic jednotlivých pojmů. Toto ustanovení v podstatě zcela kopíruje příslušný článek Směrnice, definice jsou tedy převzaty do dánské úpravy bez jakýchkoliv zásadních změn.²⁷⁵

Kapitola 2 zákona se věnuje zastupování nositelů práv, členství v kolektivním správci a jeho uspořádání. Zákonodárce zde znovu sleduje skoro doslovně strukturu Směrnice, příslušné paragrafy tedy postupně upravují práva nositelů práv vůči kolektivnímu správci a podmínky členství v něm, práva zastupovaných nositelů práv - nečlenů, stejně jako organizaci a působnost valného shromáždění kolektivního správce.²⁷⁶ Vzhledem k tomu, že dánská úprava nestanoví kolektivním správcům povinnou právní formu, obsahuje tato kapitola i ustanovení transponující

²⁷¹ Komponistrettigheder i Danmark (dále jen „KODA“), [online]. [cit. dne 30.11.2018]. www.koda.dk.

²⁷² Viz. např. *Om Copydan Verdens TV* [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupné na: <http://www.verdenstv.dk/AboutWorldTV/om-verdens-tv.aspx>.

²⁷³ Srov. § 1 (3) Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁷⁴ Srov. § 1 (4) – (5) Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁷⁵ Srov. § 2 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁷⁶ Srov. § 4 – 6 Lov nr 321 af 05/04/2016.

čl. 8 odst. 4 Směrnice, který řeší specifikaci působnosti valného shromáždění v organizaci kolektivní správy s dualistickou strukturou řídicích orgánů.²⁷⁷ Vedle toho jsou zde stanoveny podmínky kladené na osoby zastávající řídicí funkce v kolektivním správci, stejně jako povinnost správce vytvářet dozorčí orgán.²⁷⁸

Třetí Kapitola reguluje správu příjmů z výkonu práv kolektivním správcem. Paragrafy 10 – 16 svým zněním i strukturou odpovídají článkům 11 – 13 Směrnice s tím, že jsou pouze jinak rozčleněny. Jako takové tak obsahují pravidla pro výběr a použití příjmů z výkonu práv, jejich investování, požadavky na uplatňování jakýchkoliv srážek a způsob distribuce částek příslušejících nositelům práv.²⁷⁹ Předmětná ustanovení stanoví, že kolektivnímu správci plynou konkrétní povinnosti pouze vůči nositelům práv, neuplatní se tedy vůči jeho členským organizacím. Naopak v případě, že tyto členské organizace nositelům práv vybrané příjmy z odměn na základě dohody s kolektivním správcem vyplácejí, mají na základě § 1 odst. 6 povinnost výše zmíněná pravidla dodržovat, a to i za předpokladu, že sami organizacemi kolektivní správy fakticky nejsou.²⁸⁰ Kapitola 4 pak upravuje správu práv jménem jiných organizací kolektivní správy, přičemž je v zásadě totožná se stejně nazvanou Kapitolou 3 Směrnice.²⁸¹

Ustanovení § 19 – 23 tvoří Kapitulu 5 Zákona o kolektivní správě. Ta řeší zejména transparentnost organizací kolektivní správy a podávání zpráv. Stejně jako u předchozích částí, i zde se zákonodárce od textu Směrnice v zásadě nikde neodklání s výjimkou § 23 odst. 7, jenž stanoví povinnost vypracovávat výroční zprávu i pro členské organizace kolektivního správce.²⁸² Následující Kapitola pak obsahuje ustanovení umožňující kolektivním správcům sdružujícím členské organizace zastupující nositele práv ve svých stanovách určit, že distribuci částek příslušících nositelům práv, dle příslušných ustanovení zákona, stejně jako vypracování výroční správy, zajistí tyto členské organizace.²⁸³

Co se udělování licencí pro více území k právům k hudebním dílům online týče, příslušná úprava byla implementována do Kapitoly 7. Tato část byla převzata z Hlavy III Směrnice v prakticky totožném znění, příslušná ustanovení tedy postupně řeší kapacitní podmínky k vyřizování multi-teritoriálních licencí, transparentnost a poskytování informací, fakturaci uživatelům a výplatu odměn nositelům práv, podmínky sjednávání smluv mezi

²⁷⁷ Srov. § 6 odst. 4 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁷⁸ Srov. § 8 – 9 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁷⁹ Srov. § 10 – 16 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸⁰ Srov. § 1 (6) Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸¹ Srov. § 17 – 18 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸² Srov. § 19 – 23 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸³ Srov. § 24 Lov nr 321 af 05/04/2016.

kolektivními organizacemi týkající se udělování multi-teritoriálních licencí, systém dožádání ze strany kolektivního správce, který tyto licence nechce nebo nemůže udělovat, stejně jako výjimku dle čl. 32 Směrnice.²⁸⁴

Předposlední Kapitola Zákona o kolektivní správě se věnuje alternativnímu řešení sporů a dohledu dánského ministerstva kultury nad organizacemi kolektivní správy. Co se alternativního řešení sporů týče, dánský zákonodárce zde, podobně jako ten český, využil již existujícího institutu a rozšířil stávající pravomoci dánského Tribunálu pro autorskoprávní licence.²⁸⁵ Ten do té doby řešil primárně spory týkající se sazeb stanovovaných organizacemi kolektivní správy, přičemž dle nové úpravy se jeho působnost vztahuje na jakékoliv spory plynoucí z poměrů mezi kolektivními organizacemi, nositeli práv a uživateli, stejně jako mezi těmito subjekty navzájem.²⁸⁶

Poslední Kapitola pak kromě přechodných a závěrečných ustanovení obsahuje novelu Dánského autorského zákona, do něhož se vkládají ustanovení § 52a a 52b, která implementují články Směrnice týkající se vztahů mezi kolektivními správci a uživateli. Stejně jako u předchozích kapitol, i zde se zákonodárce striktně držel znění transponovaných článků a nešel tedy nad rámec Směrnice.²⁸⁷

7.2. Analýza dánské úpravy ve vztahu ke správě autorských práv

Jak bylo popsáno v předchozí kapitole, dánský Zákon o kolektivní správě představuje striktně minimalistickou implementaci pravidel Směrnice 2014/26/EU. Dle důvodové zprávy k tomuto zákonu bylo jednou z motivací ke zvolení tohoto přístupu nabídnout organizacím kolektivní správy co největší svobodu a flexibilitu v souladu s tím, co umožňuje Směrnice.²⁸⁸ Z tohoto důvodu tak Zákon o kolektivní správě neobsahuje žádnou regulaci, jež by mohla představovat, dle slov zákonodárce, jakoukoliv ‚nad-implementaci‘, a od znění Směrnice se odchyluje pouze v případech, kdy je nutné, aby byla jednotlivá ustanovení aplikovatelná i na kolektivní správce fungující na principu zastřešujících organizací, resp. na jejich členy.²⁸⁹ Z přístupu zákonodárce je tak patrná snaha co nejméně zatěžovat funkční systém nadměrnou regulací. Jakkoliv je možné toto vnímat do značné míry jako vyjádření důvěry tomuto systému,

²⁸⁴ Srov. § 25 – 35 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸⁵ Ophavsretslicensnævnet (Copyright License Tribunal) Srov. § 47 Lbk nr 1144 af 23/10/2014.

²⁸⁶ Srov. § 37 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸⁷ Srov. § 42 Lov nr 321 af 05/04/2016.

²⁸⁸ Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva, s. 25.

²⁸⁹ Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva, s. 25.

pouhé převzetí obecné úpravy z evropského předpisu může v národním kontextu způsobit významné problémy, zejména pak co se možného výkladu jednotlivých ustanovení týče.

7.2.1. Organizace kolektivní správy a nezávislý správce práv

V tomto ohledu vyvolává pochybnosti již samotná definice organizace kolektivní správy, která byla do dánské úpravy ze Směrnice převzata zcela doslovně. Jak již bylo zmíněno výše, příslušné definiční znaky vymezené Směrnicí byly ze strany odborné veřejnosti několikrát kritizovány pro svou nepřesnost.²⁹⁰ Vzhledem k tomu, že dánská úprava nevyžaduje, aby kolektivní správce získal k výkonu své činnosti oprávnění,²⁹¹ jsou tyto definiční znaky to jediné, co fakticky vymezuje subjekty, na něž se bude Zákon o kolektivní správě primárně vztahovat.²⁹² Schwemer k tomuto poznamenává, že největší problém v tomto ohledu představuje výklad definičního znaku ‚jediný či hlavní účel‘ a klade otázku, zda se nová úprava bude tedy vztahovat i na subjekty, které správu práv vykonávají pouze jako součást jejich hlavních aktivit a ne přímo jako svou hlavní činnost.²⁹³

Podobné nejasnosti pak vyvolává i poměrně stručné zakotvení nezávislých správců práv. Vedle otázek týkajících se toho, na jaké organizace se bude daná úprava vztahovat je zde ještě problém regulace činnosti těchto subjektů, zejména pak s přihlédnutím k absenci jakéhokoliv zákonem stanoveného evidenčního systému, který tak výrazně ztěžuje výkon dohledu dánského ministerstva kultury dle příslušných ustanovení Zákona o kolektivní správě.²⁹⁴ V současné době však na dánském území dle informací ministerstva kultury působí pouze jeden nezávislý správce práv, je tedy možné, že společně s případným budoucím rozšířením využívání tohoto institutu bude příslušná úprava v návaznosti na potřeby praxe adekvátně upravena.²⁹⁵

²⁹⁰ Srov. 7.1 *supra*.

²⁹¹ S výjimkou případů správy v povinném režimu a rozšířené správy, srov. příslušná ustanovení Lbk nr 1144 af 23/10/2014.

²⁹² § 2 odst. 1 Lov nr 321 af 05/04/2016 uvádí, že „organizací kolektivní správy“ se rozumí organizace, která je ze zákona nebo prostřednictvím postoupení, licence nebo jiného smluvního ujednání oprávněna spravovat jménem více než jednoho nositele práv autorská práva nebo práva s nimi související k prospěchu nositelů práv jako svým jediným či hlavním účelem, a která splňuje alespoň jedno z těchto kritérií: i) je vlastněna nebo ovládána svými členy, ii) je svou podstatou neziskovou organizací. (přeloženo z anglického originálu dostupného na: https://english.kum.dk/fileadmin/KUM/Documents/English%20website/Copyright/Act_on_collective_management_of_copyright_and_related_works.pdf).

²⁹³ Jedním z těchto subjektů je i např. Dánský svaz novinářů (Dansk Journalistforbund), což však samozřejmě není kolektivní správce v tradičním slova smyslu. V tomto ohledu je tedy otázkou, zda by se na něj měla ustanovení zákona vztahovat, či ne. Srov. Schwemer, s. 7.

²⁹⁴ Srov. Schwemer, s. 8.

²⁹⁵ Dánské ministerstvo kultury uvádí na svých stránkách nezávislé správce práv, přestože ti nemají povinnost se přihlašovat do jakékoli evidence. Seznam je dostupný na: <https://kum.dk/kulturpolitik/ophavsret/forvaltningsorganisationer/>.

7.2.2. Transparentnost a multi-teritoriální licence

Co se dalších aspektů implementace týče, transpozice ustanovení týkajících se transparentnosti a poskytování informací zde bezesporu má, podobně jako v případě české úpravy, značný potenciál zajistit kýženou větší otevřenost organizací kolektivní správy. Nic na tom nemění ani fakt, že většina dánských kolektivních správců již před přijetím Zákona o kolektivní správě požadované informace na svých webových stránkách pravidelně zveřejňovala.²⁹⁶ Dopad této úpravy tak sice nebude v dánském kontextu tak markantní, jako v případě České republiky, jako taková však příslušná ustanovení přispějí alespoň ke sjednocení pravidel vypracovávání výročních zpráv a poskytování dalších informací, a tudíž nabídnou nositelům práv a uživatelům možnost jednodušším způsobem srovnávat podmínky jednotlivých organizací kolektivní správy v celoevropském kontextu.²⁹⁷

V podobném duchu je možné vnímat i implementaci úpravy udělování přeshraničních licencí k užití hudebních děl online. V tomto ohledu je dobré poznamenat, že kolektivní správce KODA je jedním ze zakladatelů licenčního centra Nordisk Copyright Bureau, které bylo založeno již v roce 2009 mj. i za účelem snadnějšího licencování hudebních děl k užití v online prostředí na území států severní Evropy a pobaltí.²⁹⁸ Zároveň s tím dánský, norský a finský kolektivní správce zastupující nositele práv k hudebním dílům vyvinuli v roce 2017 na základě spolupráce v NCB systém zajišťující snadnou a rychlou identifikaci užití hudebních děl v online prostředí, stejně jako následnou distribuci vybraných odměn jednotlivým nositelům práv.²⁹⁹ V tomto směru tak měly dánské organizace kolektivní správy ke splnění podmínek kapacit k vyřizování multi-teritoriálních licencí dle Směrnice poměrně blízko již před nabytím účinnosti Zákona o kolektivní správě. Nová úprava tak pouze dala již probíhajícímu procesu určitý právní rámec a vytyčila alespoň základní standardy výměny informací mezi kolektivním správcem, nositeli práv a uživateli, stejně jako zásady přesné a včasné fakturace a vyplácení odměn nositelům práv.³⁰⁰

7.2.3. Účast nositelů práv v kolektivním správci

Ve vztahu k nositelům práv pak měla implementace Směrnice ještě jeden zásadní dopad. Zakotvení základních principů stanovování podmínek členství v organizacích kolektivní správy vedlo některé správce, včetně kolektivního správce KODA, ke změně systému

²⁹⁶ Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva, s. 67.

²⁹⁷ Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva, s. 67.

²⁹⁸ Schwemer, In Riis, s. 85.

²⁹⁹ Jedná se o system Polaris Nordic, Viz: <https://www.polarisnordic.org/>.

³⁰⁰ Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva, s. 73.

udělování členství jednotlivým nositelům práv. Před účinností Zákona o kolektivní správě se plnohodnotným členem KODA mohl stát pouze ten nositel práv, který byl zároveň aktivním členem jedné ze 4 členských organizací tohoto kolektivního správce.³⁰¹ Ty vázaly získání členství na různé podmínky, mezi které patřil mj. i objem vyplacených odměn danému nositeli práv za účetní období.³⁰² V návaznosti na nová pravidla zavedená Zákonem o kolektivní správě pak došlo ke změně stanov kolektivního správce KODA, a nově se tak jeho členem může stát jakýkoliv nositel práv bez ohledu na jeho příslušnost k členským organizacím.³⁰³ Každý člen pak má právo mj. účastnit se valného shromáždění, předkládat na něm návrhy a podávat podněty k dozorčímu orgánu kolektivního správce.³⁰⁴ V návaznosti na objem vyplacených odměn je omezeno pouze aktivní a pasivní volební právo nositele práv.³⁰⁵ Tím, že k této změně došlo, se tak členství v kolektivním správci otevřelo všem zastupovaným nositelům práv, což jim v souladu s recitálem 55 Směrnice umožňuje vykonávat větší kontrolu nad činností kolektivního správce. To by v konečném důsledku mělo přispět ke zlepšení vztahů mezi správcem a nositeli práv, stejně jako ke vzájemnému posílení důvěry.

7.3. Dopady dánské implementace

Na základě výše uvedeného je tak možné konstatovat, že jako takový by měl mít Zákon o kolektivní správě na dánský systém kolektivní správy veskrze pozitivní dopad. Nastavení jednotlivých mechanismů, jako je např. výše zmíněná podpora účasti nositelů práv v organizaci kolektivního správce, či podpora funkčního systému alternativního řešení sporů tak s největší pravděpodobností povede k růstu důvěry jednotlivých subjektů v nastavený systém. Vedle toho dává dánský přístup organizacím kolektivní správy k dispozici značnou míru flexibility a adaptability v případě, že se trh bude vyvíjet jiným směrem, než zákonodárce předpokládá. S minimalistickou implementací však nedílně souvisí některé výkladové problémy, které byly částečně zmíněny výše. Tyto pak budou muset překlenout až dánské soudy v rámci své rozhodovací praxe.³⁰⁶ Zároveň s tím je zde nebezpečí, že nízká míra regulace povede k akcentaci problémů plynoucích již z vlastního znění Směrnice, zejména pak co se nebezpečí oligarchizace trhu, jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, týče.³⁰⁷ Dánské ministerstvo

³⁰¹ Schwemer, s. 9.

³⁰² Těmito organizacemi jsou Dansk Komponistforening, Danske Populærautorer, Danske Jazz-, Beat- og Folkemusikautorer a Dansk Musikforlæggerforening. Srov. Schwemer, s. 9.

³⁰³ Srov. Stanovy KODA, dostupné na: https://www.koda.dk/media/99068/koda_articles-of-association_01062017.pdf [online]. [cit. dne 30.11.2018], (dále jen „KODA Articles of association“) § 3 (2).

³⁰⁴ Srov. KODA Articles of association § 15 (1), § 17 (3), § 21 (3).

³⁰⁵ Srov. KODA Articles of association § 3 (3).

³⁰⁶ Schwemer, s. 10.

³⁰⁷ Srov. kapitola 6.3, *supra*.

kultury by mělo vypracovat zprávu ohledně dopadů nové regulace a jejího vlivu na systém kolektivní správy v nejbližších měsících.³⁰⁸

³⁰⁸ Dánské ministerstvo kultury mělo zprávu vypracovat do dvou let od nabytí účinnosti zákona. Ke dni vypracování této práce není předmětná zpráva k dispozici. Srov. Zákon o kolektivní správě - důvodová zpráva, s. 25.

8. Srovnání české a dánské úpravy; úvahy *de lege ferenda*

V předchozích kapitolách byly popsány dva přístupy k implementaci Směrnice 2014/26/EU, které jsou si v mnohém podobné. Jak dánský, tak i český zákonodárce transponovali podstatnou část ustanovení Směrnice do svých národních úprav v zásadě s minimálními změnami. V tomto ohledu se jedná zejména o články upravující transparentnost organizací kolektivní správy, informování nositelů práv a uživatelů, práva podporující možnost nositelů práv nakládat s předměty ochrany dle jejich vůle, organizaci činností kolektivní správy, správu příjmů z výkonu práv, nastavení vztahů s uživateli, stejně jako udělování multi-teritoriálních licencí k užití hudebních děl online. Ve vztahu k těmto oblastem lze implementaci v rámci obou úprav považovat s přihlédnutím k východiskům Směrnice za dostatečnou. Zároveň s tím, díky obsáhlosti vlastního textu Směrnice, je možné předpokládat, že přijatá úprava bude způsobilá nastavit právní prostředí tak, aby se systém kolektivní správy v obou státech mohl průběžně adaptovat na případné budoucí změny trhu a aby mohl využít nabízené prostředky k budování důvěry uživatelů a nositelů práv v jeho důležitost.

Ve zbylých oblastech se však přístup obou zákonodárců již rozchází. Zatímco dánská úprava sleduje cestu striktního minimalismu a nad rámec evropské úpravy jde pouze s cílem reflektovat specifickou povahu jednoho druhu kolektivních správců působících na dánském území, český zákonodárce byl při implementaci motivován i snahou vyřešit některé stávající problémy domácí úpravy plynoucí z praxe.³⁰⁹ Je však otázkou, nakolik tato snaha přinesla, resp. je způsobilá přinést, očekávané výsledky. Oblasti, ve kterých se český zákonodárce rozhodl jít nad rámec textu Směrnice, totiž spíše než koncepční reflexi potřeb systému správy autorských práv připomínají právě výše zmíněnou „nad-implementaci“.

8.1. Sjednávání sazeb kolektivního správce

V tomto ohledu je možné např. poukázat na v předchozích kapitolách řešenou úpravu sjednávání sazebníků. Snaha zákonodárce vyřešit kritiku ze strany uživatelů týkající se tvorby sazebníků kolektivními správci vyústila v přijetí značně nedokonalé úpravy, přičemž *„problémy, které – minimálně v teoretické rovině – přináší, lze těžko překlenout jen výkladem.“*³¹⁰ I když od těchto problémů odhlédneme, představuje postup sjednávání sazebníků značně administrativně a časově náročný proces, který může vést k nežádoucím obstrukcím ze

³⁰⁹ Důvodová zpráva, s. 50.

³¹⁰ Holocová, Křesťanová, s. 38.

strany uživatelů, zvyšování transakčních nákladů na straně kolektivního správce, a v konečném důsledku tak může výrazně poškodit vzájemné vztahy mezi těmito subjekty, stejně jako zájmy nositelů práv. Do budoucna je tedy více než žádoucí, aby zákonodárce předmětnou úpravu novelizoval primárně ve vztahu k její funkčnosti a efektivitě, případně aby zároveň s tím došlo i k uvolnění její značné rigidity v jejímž důsledku teď dochází k výraznému administrativnímu zatěžování všech zúčastněných stran, zejména pak kolektivních správců samotných.

Jedním z možných řešení tohoto uvolnění by mohlo být i koncepčnější napojení procesu sjednávání sazeb a řešení sporů z toho vzniklých na institut prostředníků, resp. jiný systém alternativního řešení sporů. V současné podobě předmětná úprava předpokládá, že spory budou řešeny primárně soudem, jak ale poznamenává komentátor, „nejde o řešení, které by bylo schopno řešit problém ... způsobem, který vyžaduje praxe.“³¹¹ Inspirací by v tomto směru mohla být právě dánská úprava, kde je řešení sporů při sjednávání sazeb kolektivního správce jednou z hlavních činností Tribunálu pro autorskoprávní licence.

8.2. Alternativní řešení sporů

Právě systém alternativního řešení sporů představuje další z oblastí, kde by mohlo být možné uvažovat o určité revizi v rámci českého práva. Jak již bylo zmíněno výše, institut zprostředkovatelů, resp. prostředníků byl během své existence využit v průměru jen jednou za dva roky a je otázkou, zda v důsledku rozšíření jejich pravomocí dojde automaticky i k jejich častějšímu využívání. V tomto směru nám dánská legislativa nabízí alternativu v podobě stálého odborného a nestranného orgánu, který řeší spory na základě stanoveného postupu a pravidelně vydává právně závazná rozhodnutí, která následně zveřejňuje.³¹² Počty rozhodnutí vydaných tímto orgánem pak svědčí o jeho poměrně častém využívání,³¹³ přičemž podobnou zkušenost můžeme pozorovat i v dalších evropských jurisdikcích.³¹⁴ Zakotvení tohoto institutu do českého systému by tak mohlo značnou měrou přispět k rychlejšímu a transparentnějšímu řešení sporů vzniklých z výkonu kolektivní správy, a tím i k posílení důvěry a respektu zúčastněných subjektů k systému kolektivní správy jako celku.

8.3. Účast nositelů práv v kolektivním správci

³¹¹ Holocová, Křesťanová, s. 36.

³¹² Srov. § 47 Lbk nr 1144 af 23/10/2014

³¹³ Tribunál za dobu své existence od roku 1965 vydal prozatím 120 pravomocných rozhodnutí. Viz: Seznam rozhodnutí vydaných tribunálem [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupný na: <https://kum.dk/kulturpolitik/ophavsret/ophavsretslicensnaevnets-kendelser-1965/>.

³¹⁴ Např. Německý *Schiedsstelle nach dem Verwertungsgesellschaftengesetz*, který byl zřízen v rámci přijetí implementačního zákona ke Směrnici v Německu rozhodoval v průběhu roku 2017 164 případů. Viz výroční zpráva DPMA [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupná na <https://www.dpma.de/docs/dpma/veroeffentlichungen/jahresberichte/jahresbericht2017.pdf>.

Co se důvěry ve fungování systému kolektivní správy týče, nejzásadnější je, aby nedocházelo k jejímu oslabování ze strany samotných nositelů práv. Kolektivní správci by měli brát v potaz, že udržení si členské základny pro ně bude, s ohledem na nově se rozšiřující modely alternativního výkonu práv, stále zásadnější téma, pokud si chtějí zachovat svou tradičně dominantní roli ve vztahu k uplatňování a ochraně autorských práv.³¹⁵ Směrnice nabízí prostředky, jak nositelům práv zajistit účast na rozhodování kolektivního správce a umožnit jim tak výkon alespoň částečné kontroly nad jeho fungováním, a tudíž i nad správou jejich práv. Implementace příslušných ustanovení českým zákonodárcem však vyvolává otázky ohledně souladu přijaté úpravy s východisky Směrnice, stejně jako způsobilosti přijaté úpravy podpořit využívání Směrnicí nabízených prostředků. V tomto ohledu je problematický zejména výše zmiňovaný § 96d odst. 2 Autorského zákona, jehož znění spíše podpořilo současný stav, kdy je členství v kolektivním správci omezováno v návaznosti na výši vyplacených odměn nositeli práv za určité období.³¹⁶ Toto kritérium je častým předmětem kritiky ze strany běžné, tak i odborné veřejnosti, a to zejména s poukazem na jeho diskriminační povahu.³¹⁷ Když se v tomto kontextu podíváme na dánskou implementaci, můžeme vidět, že ta podobné ustanovení neobsahuje, v důsledku čehož pak tamní kolektivní správci byli donuceni stávající kritéria členství přehodnotit a své stanovy uvést do souladu s tím, co požaduje Směrnice.³¹⁸ S přihlédnutím k výše uvedenému by tedy bylo vhodné *de lege ferenda* uvést předmětnou úpravu a společně s ní i praxi organizací kolektivní správy do souladu s evropským standardem, a otevřít tak členství v kolektivním správci všem zastupovaným nositelům práv.

8.4. Nezávislý správce práv a vytvoření zdravého soutěžního prostředí

Pokud by k výše uvedenému nedošlo je možné, že obzvláště menší nositelé práv budou stále méně důvěřovat kolektivním správcům a svůj repertoár si začnou spravovat sami, případně ho svěří některému z nezávislých správců práv. Toto samo o sobě nepředstavuje takový problém, nakonec i jedním z cílů Směrnice je umožnit nositelům práv lépe a efektivněji využít individuálních, resp. alternativních modelů správy. Tato podpora zdravé konkurence však musí

³¹⁵ Srov. Riis, 75 – 76.

³¹⁶ Srov. kapitola 7.2 *supra*.

³¹⁷ Když se podíváme konkrétně na podmínky členství v OSA, pochybnosti v tomto směru vyvolává mj. i stanovená výše autorských odměn, které musí nositel práv dosáhnout, aby se mohl stát členem. Za současného stavu musí odměny skladatele dosáhnout v průměru alespoň 80 000 Kč ročně, což se v porovnání s podmínkami dánského kolektivního správce KODA, stanovující limit pro získání volebního práva na 4 000 dkk ročně (v přepočtu asi 13 800 Kč), jeví jako poměrně vysoká částka, obzvláště s přihlédnutím k úrovni ekonomické vyspělosti obou autorskoprávních trhů. K reflexi tohoto tématu ze strany veřejnosti viz např. LESKOVJAN, Martin, *Artikuluje | Co s členstvím v OSA za milion?*, [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupné na: <http://artikl.org/nekoncici/co-s-clenstvim-v-osa-za-milion>. Dále srov. Wünschová Pujmanová, s. 40.

³¹⁸ Schwemer, s. 9.

probíhat v právním prostředí, které je adekvátně připraveno reagovat na možná rizika z toho plynoucí a případně zasáhnout v situaci, kdy se trh bude vyvíjet nežádoucím směrem.³¹⁹ V tomto ohledu je možné konstatovat, že česká úprava se jeví o něco lépe připravena, než ta dánská, a to zejména s přihlédnutím k zakotvení alespoň základní regulace nezávislých správců práv a dohledu nad nimi v rámci Dílu 7 Hlavy IV Autorského zákona. Co se týče možných úvah *de lege ferenda* v této oblasti, je těžké předvídat, jaké potřeby vyvstanou v souvislosti s praxí. Každopádně jakékoliv zásahy do současně nastaveného systému by měly probíhat pouze v návaznosti na důkladné zhodnocení situace na trhu a potřeb jednotlivých zúčastněných subjektů tak, aby přílišnou regulací nedošlo k paralýze možného využívání nezávislých správců, případně aby na druhou stranu nedostatečným zásahem nebylo umožněno nekalými praktikami tento institut zneužívat.

V kontextu výše zmíněného, stejně jako v zájmu podpory zdravé konkurence motivující kolektivní správce k inovaci a optimalizaci jimi poskytovaných služeb, je možné dále do budoucna též uvažovat o revizi stávající úpravy zákonného monopolu kolektivní správy. Je otázkou, nakolik má tento institut v systému české kolektivní správy stále své místo, zejména když přihlédneme k tomu, že novou úpravou zavedené instituty, jako je např. výše zmíněný nezávislý správce práv, možnost usazování zahraničních kolektivních správců či právo nositele svěřit správu svých práv jakékoliv organizaci dle jeho volby, podporují vznik přirozeného soutěžního prostředí. V tomto prostředí tak zákonem stanovený monopol může nakonec vést k omezování samotných kolektivních správců, a to např. ve vztahu k omezení vytváření nových struktur přizpůsobujících se měnícím se potřebám nositelů práv. V tomto ohledu se flexibilita dánského systému, jež dala vzniknout iniciativám jako je např. NCB či Polaris Nordic jeví jako lépe odpovídající dynamice moderního trhu správy autorských práv.³²⁰

³¹⁹ Srov. zejm. kapitola 6.3 *supra*.

³²⁰ Srov. zejm. kapitola 8.2 *supra*.

Závěr

Již přes třicet let přináší rapidní technologický rozvoj do systémů správy autorských práv potřebu jejich dynamické adaptace. Nad-teritoriální povaha nově vznikající nabídky služeb představuje výzvu pro tradičně teritoriální systémy správy, přičemž zároveň s tím otevírá prostor nově vznikajícím konceptům. Poptávka po stabilní, efektivní a zároveň adaptabilní formě správy je pak vysoká, a to jak ze strany nositelů práv, tak i uživatelů. Aby však taková forma správy mohla vzniknout, je zásadní, aby došlo ze strany relevantních zúčastněných subjektů k pochopení funkční a technické podstaty jednotlivých nově vznikajících technologií, stejně jako k jejich řádnému zasazení do autorskoprávního kontextu.

Jednou z těchto technologií je právě i *streaming*, jenž dal vzniknout celé řadě nových služeb, které v poslední době získávají čím dál více na významu, zejména pak v hudebním průmyslu.³²¹ Jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, rozvoj online *streamovacích* technologií měl v autorskoprávním kontextu za následek zejména nutnost redefinování klasického pohledu na správu výlučného autorského práva na sdělování děl veřejnosti. Tato potřeba pak vedla jednotlivé zúčastněné subjekty k tomu snažit se co nejlépe adaptovat dlouho ustálené licenční mechanismy, založené zejména na teritoriální povaze kolektivní správy, na přeshraniční realitu nově vznikajícího trhu. V této atmosféře tak začaly organizace kolektivní správy vytvářet nové struktury usnadňující přístup uživatelů k získávání přeshraničních oprávnění k užití předmětů ochrany. Tyto snahy však ne vždy přinesly kýžené výsledky, na straně nositelů práv i uživatelů tak pomalu sílila poptávka po alternativních formách správy autorských práv, jejichž vznik umožnil technologický rozmach posledních let.

Reakci evropského zákonodárce na tuto realitu pak představuje Směrnice 2014/26/EU. Jak bylo popsáno výše, komplexnost tohoto předpisu nabídla kolektivním správcům prostředky zdravě se adaptovat na nové požadavky trhu, přičemž společně s tím zavedla potenciálně efektivní systém přeshraničního licencování hudebních děl k jejich užití v online prostředí. Dále pak Směrnice nastavila mechanismy umožňující nositelům práv větší kontrolu nad správou jimi držných předmětů ochrany, stejně jako regulaci reflektující existenci nových subjektů nabízejících služby alternativních forem uplatňování a ochrany autorských práv. Uvolnění trhu, které s sebou aplikace těchto mechanismů přináší, by pak mělo vést k motivaci kolektivních správců využít prostředků nabízených Směrnicí, jejichž uplatnění by mělo posílit důvěru nositelů práv a uživatelů v současné nastavený systém.

³²¹ Srov. kapitola 1 *supra*.

Cesta k těmto cílům však není bez jistých rizik. Těmi jsou zejména možná oligarchizace správy autorských práv a s tím související upozaďování ekonomicky slabších repertoárů na straně jedné a rozložení systému nežádoucí individualizací, jež by vedla k přílišné fragmentaci předmětů ochrany na straně druhé. To, zda k naplnění těchto rizik dojde, bude záležet zejména na tom, jakým směrem se bude vyvíjet trh v rámci pravidel nastavených národním úpravami jednotlivých členských států implementujících text Směrnice. Tato pravidla by měla zejména zohledňovat fakt, že zajištění zdravého vývoje tohoto trhu spočívá v současné době především ve zdravém přístupu nositelů práv k různým modelům správy. Ten by měl být zajištěn ve chvíli, kdy nositelé práv jednak důvěřují tradičnímu fungování kolektivních správců a zároveň s tím mají možnost vykonávat správu svých práv odlišným způsobem, pokud si tak zvolí.

Tato práce se zabývala dvěma různými přístupy k transpozici Směrnice. Konfrontace dánské a české úpravy nám ukázala, že snahy výše zmíněný vývoj trhu bez patřičné opatrnosti regulovat mohou být často kontraproduktivní a tím vnášet do celého systému nežádoucí chaos. Na druhou stranu v oblastech, kde vůle subjektů jednat spolu v dobré víře a za rovných podmínek chybí, případně otevřenost úpravy dává prostor pro její možné zneužití, může být přiměřený legislativní zásah žádoucí. Jakákoliv regulace forem správy autorských práv by však vždy měla přispívat zejména k podpoře transparentní komunikace mezi zúčastněnými subjekty a tím i k budování vzájemné důvěry mezi nimi. Zároveň s tím je důležité nezatížit poskytovatele služeb správy autorských práv příliš svazujícími pravidly a spíše jim flexibilitou úpravy umožnit adaptaci svých struktur a postupů na dynamicky se měnící autorskoprávní prostředí.

Jak bylo v této práci mnohokrát zmíněno, současný technologický vývoj přináší ve vztahu k uplatňování a ochraně autorských práv stále nové výzvy, se kterými je vždy nutné se dříve či později konfrontovat. V současnosti se celý systém autorskoprávní správy nachází ve fázi určitého přelomu, kdy se tradiční struktury učí koexistovat se strukturami novými. V tomto ohledu tak nezbyvá než sledovat, zda dojde k nastavení právního prostředí tak, aby vývoj trhu mohl v konečném důsledku zajistit rovnováhu mezi zájmy všech zúčastněných subjektů a umožnit tak efektivní využívání autorskoprávních statků v éře moderního digitálního rozvoje.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

SEVILLE, Catherine. *EU Intellectual Property Law and Policy, Second Edition*, Cheltenham, UK; Northampton, MA: Edward Elgard Publishing, 2016. 537 s ISBN: 978-1-78100-345-9.

RIIS, Thomas. *User Generated Law, Re-Constructing Intellectual Property Law in a Knowledge Society*, Cheltenham UK, Northampton MA: Edward Elgard Publishing, 2016, 288 s., ISBN: 978-1-78347-955-9.

DAVID, Matthew. *The SAGE Handbook on Intellectual Property*, Los Angeles: SAGE Reference, 2015. 784 s.. ISBN: 978-1-4462-6634-2.

STAMATOUDI, Irini. *New Developments in EU and International Copyright Law (Information Law)*, Wolters Kluwer, 2016, 480 s., ISBN 978-9-04115-991-5.

LODDER, Arno R., MURRAY, Andrew D., *EU Regulation of E-Commerce: A Commentary*, Cheltenham UK, Northampton MA: Edward Elgard Publishing, 2017, 448 s., ISBN: 978-1-78536-933-9.

ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 245 s.. ISBN 978-80-7552-327-3.

TELEC Ivo, TŮMA Pavel, *Autorský zákon, 1. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2007, 989 s., ISBN 978-80-7179-608-4.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

MATĚJČIČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 126 s., ISBN 978-80-7380-528-9.

SRSTKA, Jiří, BARTÁK Jan, DOBŘIČOVSKÝ Tomáš, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, 414 s. ISBN 978- 80-7502-240-0.

KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 85 s., ISBN 978-80-87975-15-2.

KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: reflexe komunitární regulace a vybrané aplikační problémy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 88 s., ISBN 978-80-87975-41-1.

KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové trendy a problémy aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k právu EU a judikatuře SDEU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. 113s, ISBN 978-80-87975-58-9.

DOBŘIČOVSKÝ, Tomáš. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: europeizace českého práva duševního vlastnictví - harmonizační změny v legislativě a výkladu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017. 102 s., ISBN 978-80-87975-75-6.

TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 240 s., 2015. Student. ISBN 978-80-7502-061-1.

HARTMANOVÁ, Dagmar. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským: historicko-teoretická studie, výklad platné právní úpravy včetně porovnání s právní úpravou vybraných evropských zemí, soutěžně právní aspekty kolektivní správy*. Praha: Linde, 2000., 143 s. ISBN 80-7201-218-5.

KATZ, Ariel, The potential demise of another natural monopoly: new technologies and the administration of performing rights, In: *Journal of Competition Law & Economics*, 2006, roč. 2, č. 2, s. 245–284, Dostupný také z WWW: <https://academic.oup.com/jcle/article-abstract/2/2/245/893160?redirectedFrom=fulltext>.

AXHAM, Johan, *Striving for Coherence in EU Intellectual Property Law: A Question of Methodology*. In: *Liber Amicorum Jan Rosén*. 2016, s 35-60, dostupný také z WWW: <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:900994/FULLTEXT01.pdf>.

AXHAM, Johan, *Cross-Border Extended Collective Licensing: A Solution to Online Dissemination of Europe's Cultural Heritage?*. In: *Research and Advanced Technology for Digital Libraries*. 2011, 80 s. , dostupný také z WWW: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/292>.

HVIID, Morten, SCHROFF, Simone, STREET, John, *Regulating Collective Management Organisations by Competition: An Incomplete Answer to the Licensing Problem?*. In: *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 7 (3). 2017, s. 256-270. ISSN 2190-3387, dostupný také z WWW: https://ueaeprints.uea.ac.uk/62125/1/Published_manuscript.pdf.

SCHWEMER, Sebastian Felix, *Kollektiv forvaltning i informationssamfundet og det nye regime under direktivet 2014/26/EU*. N I R, 2016, s. 697-705, dostupný také z WWW: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2672898.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

DREYFUSS, Rochelle Cooper a Justine PILA. *The Oxford handbook of intellectual property law* [online]. Published online May 2017. Oxford: Oxford University Press, 2017 [cit. 2018-12-19]. Oxford Handbooks. ISBN 978-0-19-875845-7. Dostupné z: <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780198758457.001.0001/oxfordhb-9780198758457?rskey=h3fGNS&result=10>.

Global Music Report 2018, International Federation of the Phonographic Industry (Mezinárodní asociace hudebního průmyslu), 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2018>.

CISAC Global Collections Report 2018, Confédération Internationale des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.cisac.org/Newsroom/News-Releases/Digital-royalties-to-creators-top-1-billion-as-global-collections-rise-6.2-to-9.6-billion>.

Tisková zpráva: Výsledky trhu 2017, Česká národní skupina mezinárodní federace hudebního průmyslu, z. s., 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.ifpi.cz/tz-vysledky-trhu-v-cr-2017/tz-vysledky-trhu-2017-ceska-republika/>.

Musikselskaber 2017, IFPI Danmark, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.ifpi.dk/publikationer/Musikselskaber2017.pdf>.

Výroční zpráva DPMA [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupná na <https://www.dpma.de/docs/dpma/veroeffentlichungen/jahresberichte/jahresbericht2017.pdf>.

MCINTYRE, Hugh, *The Top 10 Streaming Music Services By Number Of Users*, Forbes, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.forbes.com/sites/hughmcintyre/2018/05/25/the-top-10-streaming-music-services-by-number-of-users/>.

HINDY, Joe, *Apple Music vs Spotify vs Google Play Music*, 2018, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.androidauthority.com/apple-music-vs-spotify-vs-google-play-music-671277/>.

LESKOVJAN, Martin, *Artikulujeme | Co s členstvím v OSA za milión?*, [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupné na: <http://artikl.org/nekoncici/co-s-clenstvim-v-osa-za-milion>.

SoundCloud Premier Monetization Program Opening to Hundreds of Thousands of Original Music Creators, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://press.soundcloud.com/169082-soundcloud-premier-monetization-program-opening-to-hundreds-of-thousands-of-original-music-creators>.

Top Blockchain-Based Projects That Support DJs + Producers, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: https://djtechtools.com/2018/11/05/top-blockchain-based-projects-that-support-djs-producers/?fbclid=IwAR3Ff444kVXefd_oVAFST6SGyJG017U8o1drHmyI6G9ALWhS6g_IUgd2Sx8.

O Copymarket.cz, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <https://www.copymarket.cz/o-sluzbe>.

Your music on Radio and Tv. Soundreef tracks it in real time, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: http://www.soundreef.com/en/blog/music_radio_tv_monitoring/.

3. Seznam použitých právních předpisů

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 vyhlášena pod č. 133/1980 Sb., ve znění vyhlášky č. 19/1985 Sb.

The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, (Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví).

WIPO Copyright Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském), vyhlášena pod č. 33/2002 Sb. m. s.

WIPO Performances and Phonograms Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech), vyhlášena pod č. 48/2002 Sb. m. s.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.

Návrh Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu ze dne 17.11.2012, COM(2012) 372 final

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Doporučení Komise ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby.

Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European and Economic and Social Committee, The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market from 16.4.2004, COM (2004) 261 final.

Legislativní usnesení Evropského parlamentu přijaté dne 13. března 2007 k doporučení Komise ze dne 18. října 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (2005/737/EC) (2006/2008(INI))

Zelená kniha Evropské komise ze dne 27. července 1995 o Autorském právu a právech souvisejících v informační společnosti, COM(95) 382 final.

Bílá kniha Evropské komise ze dne 5. prosince 1993 - Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost - výzvy a cesty vpřed do 21. Století, COM (93) 700 final.

Zákon č. 121 ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 102 ze dne 9.3.2017, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, Sněmovní tisk 724/0 ze dne 5. 4. 2017.

Zákon č. 237 ze dne 27. Zář 1995 o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů.

Zákon č. 35 ze dne 25. března 1965 o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961 trestní zákon.

Lov nr 321 af 05/04/2016 Gældende, Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret.

Lbk nr 1144 af 23/10/2014 Gældende, Bekendtgørelse af lov om ophavsret.

Udkast til forslag til lov om kollektiv forvaltning af ophavsret.

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 16. 7. 2009 ve věci C- 5/08, v řízení Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening.

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 7. 12. 2006 ve věci C-306/05, v řízení Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hotels SA.

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 15. 3. 2012 ve věci C-162/10, v řízení Phonographic Performance (Ireland) Limited v. Irsko.

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 7. 3. 2013 ve věci C-607/11, v řízení ITV Broadcasting Ltd v. TVCatchup Ltd.

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 4. 10. 2011 ve spojených věcech C-403/08 a C-429/08, v řízení Football Association Premier League Ltd v. QC Leisure Karen Murphy v. Media Protection Services Lts.

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 13. 2. 2014 ve věci C- 466/12, v řízení Svensson v. Retriever Sverige AB.

Rozsudek Soudního Dvora Evropské Unie ze dne 27. 2. 2014 ve věci C-351/12, řízení OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. v Léčebné lázně Mariánské Lázně, a.s.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2004, 4 Tz 124/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.10.2008, 30 Cdo 2277/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2003, 6 Tdo 380/2003.

Nález Ústavního soudu ze dne 6.5.2015, sp. zn. IV ÚS 2496/14.

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14.

Nález Ústavního soudu ze dne 15.4.2014, sp. zn. II. ÚS 3076/13.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2010, sp. zn. II. ÚS 423/10.

5. Seznam ostatních zdrojů

Stanovy OSA, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: <http://www.osa.cz/dolni-menu/ke-stazeni%C3%AD/stanovy.aspx>.

Om Copydan Verdens TV [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupné na: <http://www.verdenstv.dk/AboutWorldTV/om-verdens-tv.aspx>.

Komponistrettigheder i Danmark (dále jen „KODA“), [online]. [cit. dne 30.11.2018]. www.koda.dk.

Polaris Nordic, [online]. [cit. dne 30.11.2018] <https://www.polarisnordic.org/>.

MP3 [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupné na: <https://en.wikipedia.org/wiki/MP3>.

Comparison of on-demand music streaming services, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_on-demand_music_streaming_services#cite_ref-11.

Stanovy KODA, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupné na: https://www.koda.dk/media/99068/koda_articles-of-association_01062017.pdf.

Seznam nezávislých správců práv vedený dánským ministerstvem kultury, [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupný na: <https://kum.dk/kulturpolitik/ophavsret/forvaltningsorganisationer/>.

Seznam nezávislých správců práv vedený Ministerstvem kultury ČR [online]. [cit. dne 30.11.2018], dostupný na: <https://www.mkcr.cz/seznam-nezavislych-spravcu-prav-1640.html>.

Seznam rozhodnutí vydaných Tribunálem pro autorskoprávní licence [online]. [cit. dne 30.11.2018]. dostupný na: <https://kum.dk/kulturpolitik/ophavsret/ophavsretslicensnaevnets-kendelser-1965/>.

Správa autorských práv při poskytování služeb online streamingu hudebních děl ve světle Směrnice 2014/26/EU a její implementace v České republice a Dánsku

Abstrakt

Tato práce nabízí pohled na správu autorských práv pojících se s užitím hudebních děl online, se zvláštním zaměřením na užití v rámci poskytování online *streamovacích* služeb, společně s nahlédnutím jednotlivých aspektů této správy v kontextu změn, jež přinesla Směrnice 2014/26/EU a její implementace u nás a v Dánsku. Cílem této práce je primárně popsat různé modely správy práv a jejich význam pro uživatele děl a nositele práv k nim v současné éře digitálních užití a zároveň s tím rozebrat jednotlivé legislativní zásahy do těchto modelů, postavit je do vzájemné konfrontace a z této pak vyvodit možné úvahy *de lege ferenda*. V úvodní části práce je též popsána vlastní technologie *streamingu*, a to zejména s ohledem na její autorskoprávní aspekty, jejichž správné uchopení je zásadní pro řádný popis jednotlivých modelů ochrany a uplatňování autorských práv při užití děl touto formou.

Práce je členěna do osmi kapitol. V první kapitole je popsán historický vývoj ochrany autorských děl v digitálním prostředí. Následující kapitola pak rozebírá dvě základní autorská práva pojící se s online užitím autorských děl, a to zejména s cílem vymezení jejich základních definičních znaků, jak je chápe evropská a národní úprava, stejně jako judikatura Soudního dvora EU a českých soudů. Tyto definiční znaky jsou následně ve třetí kapitole aplikovány v rámci právně-technického popisu *streamovacích* technologií. Čtvrtá kapitola se věnuje popisu jednotlivých forem správy autorských práv se zvláštním zaměřením na kolektivní formu správy. V jejím závěru je vylíčeno, jaký význam mají tyto ve vztahu k poskytování služeb online *streamingu* hudebních děl. Pátá kapitola přistupuje k analýze Směrnice 2014/26/EU a jejího přístupu k jednotlivým formám správy, včetně východisek tohoto dokumentu a jeho možných dopadů. V posledních třech kapitolách je pak postupně popsána implementace Směrnice 2014/26/EU do českého a dánského právního řádu, přičemž oba přístupy k ní jsou v závěru práce komparovány. Výstupy této komparace pak slouží jako základ úvah *de lege ferenda* ve vztahu k přizpůsobení autorskoprávního rámce potřebám jednotlivých forem správy autorských práv v moderním digitálním prostředí.

The provision of online music streaming services and the management of copyright in the light of the Directive 2014/26/EU and its implementation in the Czech Republic and Denmark

Abstract

This thesis presents an insight into the management of copyright in musical works, with particular focus on their use in provision of online streaming services, together with the discernment of the individual aspects of such management in the context of changes brought about by the Directive 2014/26/EU and its implementation in the Czech Republic and Denmark. The aim of this thesis is to primarily describe the various models of copyright management and their importance for both the users of works and the right holders in the contemporary era of digital uses, and at the same time to analyse the individual legislative interventions into these models, confront them and infer possible *de lege ferenda* implications. The introductory part of the thesis also describes the streaming technology itself, especially with regard to its copyright aspects, whose grasp is essential for a proper description of the different modes of protection and application of copyright.

The thesis is divided into eight chapters. The first chapter describes the historical development of copyright protection of works in the digital environment. The following chapter examines the two main copyrights related to the online use of copyright works, in particular with respect to defining their basic aspects as are understood by the European and national legislations, as well as the case law of the Court of Justice of the EU and the Czech courts. These aspects are then subsequently applied in the third chapter, to form the legal and technical characteristics of streaming technologies. The fourth chapter deals with the description of the individual forms of copyright management with a special focus on the collective form of administration. It then follows with specifying the importance of these forms in regards to the provision of online music streaming services. The fifth chapter addresses the analysis of the Directive 2014/26/EU and its approach to the different forms of copyright management, together with the illustration of the possible impacts of this document. The last three chapters concern the implementation of the Directive 2014/26/EU into the Czech and Danish law, together with the comparison of the two different approaches to it. The results of this comparison serve as the basis of *de lege ferenda* considerations regarding mainly the adaptation of the copyright framework to the management of copyright in the modern digital environment.

Klíčová slova:

Správa autorských práv
Streaming hudebních děl
Směrnice 2014/26/EU
Česká republika
Dánsko

Key Words:

Copyright management
Streaming of musical works
Directive 2014/26/EU
Czech Republic
Denmark